

Rapport
2008:9

Alta-kvinner og lokalpolitikk

*Holdninger, erfaringer
og rekrutteringsgrunnlag*

Trine Kvidal
Birgit Abelsen
Eva Josefsen
Vigdis Nygaard

Tittel:	Alta-kvinner og lokalpolitikk: Holdninger, erfaringer og rekrutteringsgrunnlag
Forfattere:	Trine Kvidal, Birgit Abelsen, Eva Josefsen og Vigdis Nygaard
Norut Alta – Áltá notat:	2008: 9
ISBN	ISBN-978-82-7571-174-6
Oppdragsgiver:	Alta kommune
Prosjektleder:	Trine Kvidal
Oppsummering:	Denne rapporten tar utgangspunkt i Alta kommunes ønske om å heve andelen av kvinner i kommunestyret til 50 prosent ved valget i 2011. Gjennom spørreundersøkelser utført blant kvinner i Alta, samt kvinner som har hatt politiske verv i Alta de tre siste periodene, dokumenterer vi kvinnes generelle syn på, og interesse for, lokalpolitikk, samt politikerkvinnenes erfaringer med politikken.
Emneord:	Lokalpolitikk, likestilling, tillit, deltakelse, erfaring, makt, media, rekruttering, frafall, Alta
Dato:	24. september 2008
Antall sider:	63
Pris	75,-
Utgiver:	Norut Alta - Áltá as Kunnskapsparken, Markedsgata 3 9510 ALTA Foretaksnummer: 983 551 661 MVA Telefon: 78 45 71 00 Telefaks: 78 45 71 01 E-post: post@finnmark.norut.no www.finnmark.norut.no
Trykk:	Norut Alta – Áltá as

Forord

Undersøkelsen som dokumenteres i denne rapporten er initiert og finansiert av Alta kommune gjennom deltakelse i prosjektet ”Utstillingsvindu for kvinner i lokalpolitikken.”

Alta kommune er en av 22 kommuner som er med i dette nasjonale prosjektet som Kommunal- og regionaldepartementet har tatt initiativ til på bakgrunn av at kvinneandelen i norske kommunestyre bare har økt fra 31 til 35 prosent de siste 20 årene.

Gjennom deltakelse i ”Utstillingsvindu for kvinner i lokalpolitikken” tar Alta kommune sikte på å styrke kvinners deltakelse i kommunestyret og det primære målet med den undersøkelsen som denne rapporten dokumenterer er å skaffe kunnskap om hvordan flere kvinner kan rekrutteres til lokalpolitikken i Alta kommune.

Arbeidet er utført av forskerne Vigdis Nygaard og Eva Josefsen, og seniorforskerne Birgit Abelsen og Trine Kvidal. Kvidal har vært prosjektleder. Norut Alta-Áltá takker Alta kommune for oppdraget, og spesielt den lokale Utstillingsvindu-prosjektgruppa som ledes av Anita Håkegård Pedersen og som har en styringsgruppe bestående av Hilde Søraa, Monica Nielsen, Ann-Charlott Næss, Torfinn Reginiussen og Målfrid Kristoffersen.

Forskerne ønsker også å rette en spesielt stor takk til alle kvinnene som tok seg tid til å delta i prosjektet gjennom utfylling av spørreskjema.

Alta, 24.september 2008

Birgit Abelsen, Eva Josefsen, Vigdis Nygaard og Trine Kvidal

Innhold

SAMMENDRAG	1
1 INNLEDNING	3
1.1 RELEVANT FORSKNING	3
1.2 LIKESTILLING I ALTA KOMMUNE	4
1.3 PROBLEMSTILLINGER.....	6
1.4 RAPPORTENS OPPBYGNING	6
2 METODE OG DATAMATERIALE.....	7
2.1 KVINNEUNDERSØKELSEN.....	7
2.2 POLITIKERUNDERSØKELSEN	9
2.3 REFLEKSJONER RUNDT METODISKE FORHOLD.....	11
3 KVINNEUNDERSØKELSEN.....	12
3.1 KJENNETEGN VED KVINNENE SOM DELTOK.....	12
3.2 TILLIT OG POLITIKK – ALTA-KVINNERS OPPFATNINGER.....	13
3.3 LOKALPOLITISK DELTAKELSE	15
3.4 OPPSUMMERING: TILLIT, POLITIKK OG LOKALPOLITISK DELTAKELSE	21
4 POLITIKERUNDERSØKELSEN	22
4.1 KVINNENE SOM DELTOK	22
4.2 ERFARINGER I LOKALPOLITIKKEN.....	24
4.3 POLITISK ARBEID OG FORHOLDET TIL MEDIA	27
4.4 MOTIVASJON OG REKRUTTERING	29
4.5 OPPSUMMERING: POLITIKERKVINNENES ERFARINGER	34
5 AVSLUTNING.....	35
5.1 ALTAKVINNER OG LOKALPOLITIKK – NOEN HOVEDPOENG.....	35
5.2 ANBEFALINGER.....	37
LITTERATUR.....	40
VEDLEGG 1 FIGURER OG TABELLER	43
VEDLEGG 2 SPØRRESKJEMA.....	57
SPØRRESKJEMA TIL KVINNER I ALTA KOMMUNE.....	58
SPØRRESKJEMA TIL POLITISK VALGTE KVINNER	61

Sammendrag

På bakgrunn av at kvinneandelen i norske kommunestyre bare har økt fra 31 til 35 prosent de siste 20 årene, har Kommunal- og regionaldepartementet tatt initiativ til prosjektet "Utstillingsvindu for kvinner i lokalpolitikken." Alta kommune er en av 22 kommuner som er med i dette nasjonale prosjektet. Kommunen har satt seg som mål å øke kvinneandelen i kommunestyret til 50 prosent ved valget i 2011.

Denne rapporten tar utgangspunkt i Alta kommunes ønske om å heve andelen av kvinner i kommunestyret. Rapporten presenterer to undersøkelser, begge gjennomført ved hjelp av spørreskjema. Den ene datainnsamlingen – *kvinneundersøkelsen* - ble gjennomført blant et tilfeldig utvalg Alta-kvinner. Den andre – *politikerundersøkelsen* - ble gjennomført blant kvinner som har, eller har hatt, politiske verv i Alta kommune de tre siste valgperiodene. Begge undersøkelsene har fokusert på rekrutteringsgrunnlaget for å få inn flere kvinner i lokalpolitikken i Alta.

Kvinneundersøkelsen viser at noe færre kvinner har høy tillit til politiske institusjoner sammenlignet med befolkningen i landet sett under ett. Undersøkelsen viser også at Alta-kvinner anser kommunepolitikken som viktig og ser på politisk arbeid som en svært viktig oppgave med stor mulighet for å påvirke viktige beslutninger. De mener at det har betydning hvem som velges inn og sier at politikk har betydning for deres liv. Mange synes at det er viktig at kvinner har lederverv i politikken.

Mange Alta-kvinner sier de godt kan tenke seg å bli medlem av et politisk parti; for hver kvinne som i dag er partimedlem finnes det tre potensielle medlemmer. Kvinnene ønsker gjennom partimedlemskap å gjøre en innsats for lokalsamfunnet. Motivasjonen for å ta på seg politiske verv øker etter at kvinnene har blitt medlem i et parti.

Kvinnene trekker fram at mangel på tid hindrer dem i å engasjere seg i politikken, men undersøkelsen viser at dette har lite å gjøre med kvinnes faktiske familiesituasjon. En del av kvinnene ønsker bedre tilrettelegging for politisk arbeid. Langt flere sier at det som skal til for at de skal ta på seg verv, er at de blir oppfordret og får opplæring og støtte fra eget parti.

Politikerundersøkelsen viser at mange av politikerkvinnene i Alta har gode erfaringer med lokalpolitikken i kommunen ved at de har fått god kunnskap om det kommunale systemet og lært seg et politisk håndverk. Vel halvparten oppgir at de har fått de politiske utfordringene de ønsket seg og engasjementet deres har gitt, eller gir, innflytelse. For de fleste var det interessen for politikk som var motivasjonen for at de tok på seg politiske verv. Mange synes det er viktig at kvinner deltar i politikken.

Samtidig viser vår undersøkelse at mindre enn halvparten av de med verv i dag sier at de har lyst til å fortsette. Dette resultatet er foruroligende med tanke på behovet for å bygge opp en erfaren stamme av kvinnelige lokalpolitikere.

Når det gjelder kommunens tilrettelegging av politisk arbeid er kvinnene tilfreds med at møtene legges på dagtid og at kostnader til barnepass dekkes. Bedre medieskolering etterspørres.

Politikerundersøkelsen viser at det er et forbedringspotensiale for de politisk aktive kvinnene når det gjelder å bruke mediekanalen, både for å påvirke medias bilde av lokalpolitikken generelt, for å fremme egne partipolitiske standpunkt og for å tydeliggjøre sin politiske profil overfor innbyggerne.

Undersøkelsen viser at arbeid i partiet er viktig for hvilke politiske verv kvinnene får og jobb i lokallaget synes viktig for senere å få politiske verv. Ferske og uerfarne politikere finner i liten grad støtte for sitt politiske virke i eget parti.

Mange er ikke fornøyd med hvordan partiet tilrettelegger for at den enkelte skal lykkes i politikken og dette viser at partiene har en utfordring med å gjøre den politiske hverdagen lettere for egne representanter. Bedre tilrettelegging kan øke sjansen for at kvinnene tar gjenvalg. Selv om de fleste kvinnene er enige om at maktkamp er en naturlig del av politikken, er det mange som mener at kvinner oftest taper i kampen om politiske posisjoner.

Sett under ett, viser **kvinne- og politikerundersøkelsene** at utfordringen i Alta er todelt når det gjelder å øke andelen kvinnelige politikere. For det første er det en utfordring å få flere kvinner til å gå inn i politikken. For det andre er det en utfordring å få dagens kvinnelige politikere til å ta gjenvalg. Virkemidler for å få opp kvinnerepresentasjonen må derfor rette seg inn mot flere nivå; kvinnene selv, partiene og kommunen har alle en viktig jobb å gjøre.

Basert på funnene fra kvinneundersøkelsen og politikerundersøkelsen anbefaler vi spesielt at *partiene* jobber målrettet med å rekruttere, motivere og beholde kvinner. Vi anbefaler videre at *kommunen* jobber med å støtte opp om kvinner i politikken gjennom tilrettelegging og opplæring. *Kvinner* oppfordres også til selv å aktivt søke den kunnskap og støtte de trenger for å utvikle seg i lokalpolitikken.

1 Innledning

Menn og kvinner har like stor *rett* til å delta og være representert i folkevalgte demokratiske organer. På tross av dette, så har vi en vei å gå før kvinner og menn i lik grad er representert på den politiske arenaen i Norge. Økningen av kvinneandelen i folkevalgte organer har gått langsomt, og kvinneandelen i kommunestyrene ligger gjennomsnittlig på 35 prosent. I valgperioden 2005-2009 er bare 17 av landets 434 ordførere kvinner. I tillegg er det større utskifting av kvinnelige representanter enn mannlige representanter i kommunestyrene (Berglund, 2005).

I tillegg til at kvinners deltakelse i politikken anses som en grunnleggende demokratisk verdi, er det også andre begrunnelser på hvorfor kvinnerepresentasjon er viktig. En balansert kjønnsrepresentasjon er sett på som viktig ut fra et talent- og ressursperspektiv (St.meld.nr. 17, 2004-2005). En begrunnelse forankres i argumenter om at det finnes en egen "kvinneinteresse" hvor kvinner antas å ha andre egenskaper enn menn fra naturens side. Dette synet utfordres imidlertid av de som mener at kvinners erfaringer varierer, og at forskjeller mellom kjønnene er samfunnsskapte. Økt kvinneandel i politikken vil dermed bidra til å synliggjøre at kvinners politiske ståsteder er like mangfoldige som menns.

Ettersom samfunnsskapte strukturer innbærer at kvinner har mindre tilgang til politisk makt enn menn, setter denne rapporten søkelyset på hva som skal til for at kvinner i Alta i større grad skal delta i lokalpolitikken. Denne rapporten dokumenterer en undersøkelse som er initiert og finansiert av Alta kommune gjennom deltakelse i det nasjonale KRD-prosjektet "Utstillingsvindu for kvinner i lokalpolitikken." I Alta kommune har kvinneandelen i kommunestyret faktisk sunket noe i løpet av de siste kommunevalgene, og funnene i denne undersøkelsen skal brukes som en del av kommunens kunnskapsgrunnlag for å nå målsetningen om å øke kvinneandelen i kommunestyret til 50 prosent ved valget i 2011.

1.1 Relevant forskning

Det er gjort en del forskning på likestilling i lokalpolitikken, og noe av dette kan hjelpe oss forstå hva det er som gjør at det i dag er en systematisk skjevhet i menns og kvinners representasjon i lokalpolitikken i Norge. For eksempel slår Strømsnes (2003) fast at selv om menn statistisk sett er mer interessert i politikk enn kvinner, så deltar kvinnene like mye i politikken, men gjennom andre kanaler. Menn er oftere medlem av politiske parti, og de tar i større grad kontakt med politikere, byråkrater og media, mens kvinner i større grad er med i fagforeninger og bruker sin forbrukermakt politisk.

Berglund (2005) har, på oppdrag fra barne- og familiedepartementet, sammenliknet kvinner og menn med henblikk på rekruttering av, og frafall blant, folkevalgte

representanter til norsk lokalpolitikk. Mange av Berglunds funn er svært nyttige for å få en bedre forståelse av likestilling i lokalpolitikken. Han peker blant annet på at det er en del forskjeller når det gjelder hvordan kvinner og menn rekrutteres inn i politikken. Kvinner lanserer langt sjeldnere enn menn seg selv som kandidat, og blir oftere foreslått av bekjente, et funn som støttes av Ringkjøb og Aars (2007).

Også motivasjonen for å delta i lokalpolitikken er til en viss grad ulik når kvinner og menn sammenliknes, sier Berglund (2005). Mens menn ser på politisk arbeid som et springbrett til en videre politisk karriere og en samfunnsplikt, sier kvinner at de gjennom sitt politiske arbeid ønsker å lære, samt gjøre en innsats for en bestemt gruppe eller sak.

Kvinner føler i større grad enn menn at de ikke blir tatt på alvor når de tar på seg politiske verv i politikken og kvinner får generelt mindre tilbakemeldinger fra eget parti. I følge Berglund (2005) er partiene ikke så flinke til å støtte de kvinnelige representantene sammenliknet med de mannlige, og menn ender gjerne opp med å bli bedre integrert og mer synlige i lokalpolitikken.

Også annen forskning på kvinnerepresentasjon i politikken har fokusert på partienes ansvar. En fersk undersøkelse fra Frankrike har pekt på at selv om mange parti har begynt å gjøre noen symbolske grep for å få opp andelen av kvinner så diskrimineres de gjennom at de ikke kommer i maktposisjoner i eget parti (Murray, 2008).

Ringkjøb og Aars (2007) hevder at det er noe ved å være representant og aktiv i lokalpolitikken som synes mer attraktivt for menn enn kvinner. Menn er mer villig enn kvinner til å stille til valg og kvinnene takker i større grad nei til å delta i politikken. Kvinner trekker seg for eksempel også oftere ut av kommunestyret enn menn, og forsvinner da ut av politikken hovedsakelig basert på egne valg og ikke fordi de vrakes av parti eller velgere. Også Berglund (2005) tar for seg temaet frafall, og han viser at argumenter om familieforpliktelser er noe som i *lik* grad påvirker menns og kvinners faktiske frafall. For både menn og kvinner er frafall i større grad knyttet til motivasjonen for å la seg rekruttere i første omgang, erfaringer fra vervet, samt forholdet til velgere og eget parti.

Grunnen til den lave kvinnerepresentasjonen i lokalpolitikken i Norge er mest sannsynlig en svært sammensatt problemstilling og Ringkjøb og Aars (2007) sier at her spiller både kommune, parti og kvinnene selv inn. I diskusjon rundt hvorfor så få kvinner selv uttrykker ønske om å komme i maktposisjoner i politikken, har andre forskere trukket dette enda lengre og sagt at dette henger sammen med en rekke faktorer, inkludert sosialisering og kjønnsrolleforventninger, mangel på politisk selvtillit, familieforpliktelser og den relativt lave andelen av synlige kvinnelige rollemodeller i politikken (Elder, 2004).

1.2 Likestilling i Alta kommune

Alta kommune vokser, noe som i hovedsak skyldes høyt fødselsoverskudd og en ung befolkning. Byen er størst i Finnmark, og kommunen har i dag over 18 400 innbyggere.¹ Alta er også Finnmarks største skole- og studiested og huser vel 3000 tilreisende studenter og skoleelever. På mange måter kan vi si at Alta er et sted preget av optimisme og vekst.

¹ Tall fra SSB, pr.1.7. 2008.

Kommunen har imidlertid en ganske lav valgdeltakelse. I 1995 var valgdeltakelsen til kommunevalget på 50.3 prosent, i 1999 på 50.4 prosent, mens den i 2003 var nede på 49.2 prosent. I 2007 hadde deltakelsen økt til 55.2 prosent, men dette var fortsatt godt under landsgjennomsnittet og det var også under snittet i Finnmark (SSB, 2008).

Alta kommune kommer også relativt dårlig ut på SSBs likestillingsindeks, grunnet faktorer som lav kvinnerepresentasjonen i kommunestyret, samt lav barnehagedekning og lav yrkesdeltakelse blant kvinner. Når det gjelder kvinneandelen i kommunestyret i Alta har den faktisk sunket noe i løpet av de siste kommunevalgene. I 1995 var andelen kvinner på 40 prosent, mens den i 1999 og 2003 hadde blitt redusert til 34.3 prosent. Også i 2007 var andelen kvinnelige representanter i kommunestyret i Alta på 34.3 prosent.

Nå har Alta kommune satt seg som mål å øke kvinneandelen i kommunestyret. Alta har, som en av 22 kommuner, også blitt plukket ut blant 66 søkere til å være med i det nasjonale KRD-styrte prosjektet "Utstillingsvindu for kvinner i lokalpolitikken."

Alta kommune ble valgt ut på bakgrunn av en søknad hvor det å øke kvinneandelen i kommunestyret til 50 prosent ved valget i 2011 var et hovedmål. Flere delmål ble skissert i søknaden:

- I all politisk organisering skal "småmødreperspektivet" vektlegges først
- Småbarnsforeldre skal oppfatte Alta kommune som en positiv tilrettelegger for deres mulighet for politisk virksomhet
- Alle politiske engasjerte kvinner skal gis tilbud om folkevalgt opplæring, møteledelse, medietrening og strategisk planlegging utover dagens KS tilbud
- Alta kommune vil invitere kvinnelige folkevalgte i nabokommuner til å delta på opplæringstiltak for "jenter"
- Alta kommune skal utad oppfattes som en foregangskommune i tilrettelegging for kvinnelige folkevalgte
- Alta kommune vil stimulere til tverrpolitisk nettverksoppbygging lokalt og regionalt

I en pressemelding fra Kommunal- og regionaldepartementet (KRD, 2007) heter det at Alta kommune "er valgt ut blant annet fordi den har satset spesielt på tiltak for å få småbarnsforeldre til å bli mer politisk aktive."

I forkant av søknaden om deltakelse i prosjektet "Utstillingsvindu for kvinner i politikken" ble det i kommunen gjort en begrenset undersøkelse blant folkevalgte med små barn, for å finne ut hva som kunne gjøres for å legge bedre til rette for deres politiske virke. Alta kommune har på bakgrunn av denne undersøkelsen hatt et større fokus på kortere og effektive møter, lagt møter i kommunens regi til dagtid, tilbyr godtgjørelse og kompensasjon for barnepass. De planlegger oppstart av en mentorordning høsten 2008. I tillegg ønsker de å sette i gang møtelederkurs og kurs i medietrening.

For å kunne jobbe enda mer målrettet med å få økt kvinneandelen i kommunestyret har kommunen også bestemt seg for å finne mer ut av hvorfor så få kvinner deltar/forblir i lokalpolitikken i Alta. Dette er bakgrunnen for den foreliggende undersøkelsen.

1.3 Problemstillinger

I denne undersøkelsen har vi lagt til grunn spørsmålet: *Hvordan kan flere kvinner rekrutteres til lokalpolitikken i Alta*. Mer konkret har fokuset vært på:

- Hvilken oppfatning har altakvinner om lokalpolitikk?
Hva skal til for at de skal delta i kommunalpolitisk arbeid?
- Hvilke erfaringer har kvinner fra lokalpolitikken i Alta kommune?
Hvordan har disse erfaringene påvirket motivasjonen for å drive politikk?

1.4 Rapportens oppbygning

Denne rapporten tar for seg to undersøkelser som vi har gjennomført i lys av de ovenfor beskrevne problemstillingene. I kapittel 2 gjør vi rede for de metodiske valg som ligger til grunn for begge undersøkelsene og hvordan datainnsamling og analyse er gjennomført.

I kapittel 3 går vi en nærmere inn på *kvinneundersøkelsen*. Vi beskriver hva som kjennetegnet kvinnene som deltok i undersøkelsen og tar for oss kvinnes oppfatninger av politikk, samt deres syn på lokalpolitisk arbeid og eventuell egen deltakelse i lokalpolitikken.

I kapittel 4 fokuserer vi på *politikerundersøkelsen*. Her beskriver vi kjennetegn ved kvinnene som deltok, og deretter tar vi for oss kvinnes erfaringer med lokalpolitikken og sitt eget parti, samt hvordan kvinnene jobber politisk og mot media. Til slutt går vi inn på kvinnes motivasjon for politisk arbeid og hva de sier skal til for å rekruttere flere kvinner inn i lokalpolitikken.

Avslutningsvis, i kapittel 5, sammenfatter vi funnene fra kvinneundersøkelsen og politikerundersøkelsen i forhold til hverandre før vi trekker noen konklusjoner og gir noen anbefalinger for videre arbeid med å få opp kvinneandelen i lokalpolitikken i Alta.

2 Metode og datamateriale

Datamaterialet som ligger til grunn for denne undersøkelsen, stammer fra to forskjellige datainnsamlinger, begge gjennomført ved hjelp av spørreskjema. Den ene datainnsamlingen – *kvinneundersøkelsen* - ble gjennomført blant et tilfeldig utvalg Alta-kvinner. Den andre – *politikerundersøkelsen* - ble gjennomført blant kvinner som har, eller har hatt, politiske verv i Alta kommune de tre siste valgperiodene.

2.1 Kvinneundersøkelsen

I mai 2008 ble det sendt ut spørreskjema i posten til 1650 tilfeldig valgte kvinner som var 18 år eller eldre og bosatt i Alta kommune. Utvalget var trukket fra Folkeregisteret med tillatelse fra Skattedirektoratet.

Det var mulig å sende inn utfylt spørreskjema i posten eller å fylle ut en elektronisk versjon av spørreskjemaet på Internett. Det ble purret én gang i midten av juni til de som da ikke hadde svart. Tabell 2.1 viser antall svar via post og Internett, antallet som aktivt meldte fra at de ikke ønsket å delta i kvinneundersøkelsen, samt antall forsendelser som ikke nådde fram til adressaten på grunn av at adressen ikke var korrekt. Blant de 1600 kvinnene som fikk skjemaet i posten, valgte 710 å svare. Dette ga en svarprosent på 44 prosent.

Tabell 2.1 Responsen på de 1650 utsendte spørreskjemaene.

	Totalt
Antall postsendte svar	579
Antall svar via Internett	131
Antall som meldte fra at de ikke ønsker å delta	16
Antall som ble returnert av posten pga ukjent adresse	50
Antall som ikke ble besvart	874
Total antall utsendte spørreskjema	1 650

Spørreskjemaet (se Vedlegg 2) inneholdt spørsmål om deltagelse ved siste kommunestyrevalg (høsten 2007). Det søkte videre å kartlegge kvinnens generelle interesse for lokalpolitikk, deres politiske orientering langs en venstre – høyre akse, deres tillit til politikere og politiske institusjoner, deres oppfatninger av politisk arbeid, samt deres interesse for selv å delta i lokalpolitikken. Kvinner som enten var, eller kunne tenke seg å bli, medlem av et politisk parti ble bedt om å oppgi årsaker til hvorfor. Disse ble videre bedt om å svare på hva som skal til for at de tar på seg politiske verv. Kvinnene ble i tillegg bedt om å gi bakgrunnsopplysninger om deres alder, utdanningsnivå,

husholdningssammensetning, tilknytning til arbeidslivet, tilhørighet til Alta kommune og erfaring med frivillig arbeid.

Spørreskjemaet inneholdt i hovedsak lukkede spørsmål (spørsmål med spesifiserte svaralternativer). I tilknytning til spørsmålet som søkte å kartlegge årsaker til partimedlemskap eller ønske om dette, var det mulig å gi et utdypende svar. Det samme var mulig i forhold til spørsmålet om hvordan kvinnen oppfattet politisk arbeid. Spørsmålet om hva som skal til for at de tar på seg politiske verv var det eneste åpne spørsmålet.

Datamaterialet ble analysert ved hjelp av frekvenstellinger, gjennomsnittsberegninger, kjikvadrat test, lineær regresjonsanalyse og logistisk regresjonsanalyse. Lineær regresjonsanalyse ble brukt til å analysere i hvilken grad tillit til politikere og politiske institusjoner avhenger av kvinnens alder, utdanningsnivå, politiske orientering, valgdeltagelse, tilhørighet til lokalsamfunnet, samt om de var partimedlem eller et potensielt medlem. Logistisk regresjonsanalyse ble brukt til å analysere i hvilken grad oppfatninger om valg, politikk og politikere avhenger av kvinnens alder, utdanningsnivå, valgdeltagelse og politiske orientering. Svarene på det åpne spørsmålet ble kategorisert i fire hovedkategorier.

2.1.1 Representativitet

Det var ikke store avvik med hensyn til valgkretstilhørighet mellom kvinnene som fikk tilsendt spørreskjemaet og de kvinnene som valgte å svare på det (se Tabell 0.1 i Vedlegg 1). Det var imidlertid færre både i den yngste og eldste aldersgruppen blant de som svarte, enn blant de som fikk tilsendt spørreskjemaet (se Tabell 0.2 i Vedlegg 1). Dette er et vanlig resultat i utvalgsundersøkelser.

Kvinnene som valgte å svare på spørreskjemaet, var betydelig mer velutdannet enn kvinner generelt i Alta kommune (se Tabell 2.2). Over halvparten av kvinnene som deltok i undersøkelsen hadde utdanning på høyskole eller universitetsnivå.

Tabell 2.2 Utdanningsnivå generelt blant kvinner i Alta kommune og blant kvinnene som svarte på spørreskjemaet. Prosent.

	Utdanningsnivå kvinner i Alta 16 år og eldre i 2007	Utdanningsnivå blant de som svarte på spørreskjemaet
Grunnskole	34	15
Videregående skole	35	31
Høgskole/universitet	31	54
Total prosent	100	100
Totalt antall (n)	6 551 ¹	692

¹ Kilde: Statistisk sentralbyrå

Hvis vi sammenlikner disse tallene med utdanningsnivået blant alle kvinner i Alta (populasjonen), ser vi at utvalget er ganske skjevt. I følge Statistisk Sentralbyrå (2007)² har 31 prosent av kvinnene i Alta høyere utdanning, 35 prosent utdanning på videregående skoles nivå, og 34 prosent på grunnskolenivå. Vi har altså et utvalg hvor de

² Tallene er fra 2007 og er ikke helt sammenlignbare da SSBs tall går fra 16 år, mens denne undersøkelsen omfatter kvinner over 18 år. SSBs tall omfatter to årskull som bare har grunnskoleutdanning, noe som trekker utdanningsnivået litt ned.

kvinnene som har høy utdanning er sterkt overrepresentert, og de med lav utdanning er sterkt underrepresentert. Det er uheldig for undersøkelsen som dermed ikke blir en god gjenspeiling av populasjonen, men det er ikke overraskende at respondenter med høy utdanning er mer tilbøyelige til å svare på denne typen undersøkelser. Større samfunnsengasjement henger ofte sammen med høyt utdanningsnivå. Vi må likevel ta med oss videre at undersøkelsen i begrenset grad har nådd eller fenget de med lav utdanning, og at deres stemme i mindre grad vil komme fram.

Tabell 2.3 viser at hele 76 prosent av kvinnene som deltok i undersøkelsen oppgir at de stemte ved siste kommunestyrevalg. Dette er et relativt høyt tall, spesielt siden deltakelsen i kommune- og fylkestingsvalgene i Alta ved de to siste valgene (2003 og 2007) har vært blant de laveste i landet.³ SSBs tall for valgdeltagelse skiller ikke mellom kvinner og menn. Vi vet derfor ikke hvor høy valgdeltagelsen faktisk var blant kvinner i Alta ved de to siste kommunestyrevalgene. Men det er imidlertid lite trolig at 76 prosent av kvinnene i Alta deltok. Selv om man ikke kan utelukke at enkelte kvinner har gitt det mest sosialt aksepterte svaret på spørsmålet om de stemte ved siste valg, er det grunn til å anta at den høye valgdeltagelsen i utvalget indikerer at vi har et skjevt utvalg i forhold til populasjonen. De kvinnene som valgte å delta i undersøkelsen, synes å være mer interessert i politikk og mer opptatt av å bruke stemmeretten sin enn det som er tilfelle i kvinnebefolkningen generelt i Alta.

Tabell 2.3 Stemte du ved siste Kommunestyrevalg (høsten 2007)?

	Prosent	Antall svar
Ja	76	514
Nei	21	145
Husker ikke	3	19
Totalt	100	678

Kvinneundersøkelsen bygger på et datamateriale som sammenliknet med populasjonen, har skjevheter i seg både med hensyn til alderssammensetning, utdanningsnivå og valgdeltagelse. Disse skjevhetene er det viktig å ha i mente ved tolkningen av resultatene fra undersøkelsen. Det er rimelig å anta at de som deltok i undersøkelsen er en mer ressurssterk og derfor mer politisk interessert gruppe kvinner enn Alta-kvinner generelt.

2.2 Politikerundersøkelsen

Utgangspunktet for politikerundersøkelsen var kvinner med politiske verv i Alta kommune de siste tre valgperiodene (inkludert inneværende periode). Populasjonen omfatter alle kvinner som har eller har hatt verv i ulike politiske utvalg, råd og styrever. I praksis vil dette være kommunestyrerepresentanter og vararepresentanter, samt kvinner som partiene har fordelt til ulike andre styrever, råd og utvalg. Det kan være kvinner som ikke har stått på valglistene men som av partiene er forespurt om verv, og det kan være personer som er foreslått gjennom organisasjonsaktivitet. Noen av kvinnene har innehatt verv i to eller tre valgperioder, mens andre bare har hatt verv i én valgperiode.

I juni 2008 ble det sendt ut spørreskjema til 54 kvinner som har ett eller flere politiske verv i inneværende periode. Kvinnene ble identifisert ved hjelp informasjon lagt ut på

³ I 2003 var den nede på 49.2 prosent og i 2007 hadde den steget til 55.2 prosent (SSB, 2008).

Alta kommunes nettsider.⁴ Kvinnene kunne også her sende inn utfylt spørreskjema i posten eller å fylle ut en elektronisk versjon av spørreskjemaet på Internett. I slutten av juli ble det sendt ut purring til de som da ikke hadde svart.

I begynnelsen av august 2008 ble det sendt ut ytterligere 71 spørreskjema.⁵ Denne gang til kvinner som har hatt ett eller flere politiske verv i valgperiodene 1999-2003 og 2003-2007. Ingen av disse kvinnene var identisk med de 54 nevnt over. I slutten av august ble det sendt ut purring til de som da enda ikke hadde svart, blant de 71.

Tabell 2.4 viser antall svar via post og Internett, antallet som aktivt meldte fra at de ikke ønsket å delta i undersøkelsen, samt antall forsendelser som ikke nådde fram til adressaten på grunn av at adressen ikke var korrekt. Blant de 115 kvinnene som fikk skjemaet i posten, valgte 57 å svare. Dette ga en total svarprosent på 50 prosent. Svarprosenten blant kvinner med politiske verv i inneværende periode var langt høyere (67 prosent), enn svarprosenten blant kvinnene som hadde verv i valgperiodene 1999-2003 og/eller 2003-2007 (34 prosent).

Spørreskjemaet (se Vedlegg 2) som ble sendt til kvinner som har eller har hatt politiske verv, inneholdt spørsmål om hvilke verv vedkommende har/har hatt, deres motivasjon for å påta seg politiske verv, hvordan de ble rekruttert, deres erfaringer i lokalpolitikken, deres forhold til media samt deres forhold til eget parti. De ble videre spurt om hva de tror må til for å rekruttere flere kvinner til lokalpolitikken i Alta. Skjemaet inneholdt i tillegg noen bakgrunnsspørsmål om kvinnens alder, utdanningsnivå, husholdningssammensetning, tilknytning til arbeidslivet, antall år de hadde vært partimedlem, samt politisk orientering.

Også dette spørreskjemaet inneholdt i hovedsak lukkede spørsmål (spørsmål med spesifiserte svaralternativer). Det eneste helt åpne spørsmålet var det som handlet om hva som må til for å rekruttere flere kvinner til kommunepolitikken i Alta. I forhold til noen få andre spørsmål var det mulig å gi utdypende svar.

Tabell 2.4 Responsen på de 125 spørreskjema sendt til kvinner som har eller har hatt politiske verv i Alta kommune.

	Totalt	Verv i 2007-2011	Verv i 1999-2003 og/eller 2003-2007
Antall postsendte svar	41	26	17
Antall svar via Internett	13	8	5
Antall som meldte fra at de ikke ønsker å delta	3	0	3
Antall returnert av posten pga ukjent adresse	10	3	7
Antall som ikke ble besvart	58	17	39
Total antall utsendte spørreskjema	125	54	71

⁴ www.alta.kommune.no

⁵ Ytterligere 14 kvinner har hatt et politisk verv i de to aktuelle valgperiodene. Disse fikk ikke tilsendt spørreskjema. En av kvinnene var død, mens vi for 13 stykkers vedkommende manglet kvinnenens adresse.

Datamaterialet fra politikerundersøkelsen ble i hovedsak analysert ved hjelp av frekvenstallinger og gjennomsnittsberegninger. Flere resultater ble krysskjørt mot bakgrunnsinformasjon om kvinnen som politisk tilhørighet og fartstid i lokalpolitikken. Men vi vil være forsiktig med å trekke bastante slutninger på basis av krysskjøringene siden vi i utgangspunktet har et lite datamateriale.

En svarprosent på 67 prosent blant kvinnene som innehar politiske verv i inneværende valgperiode er bra og det er god grunn til å anta at disse svarene gir et relativt representativt bilde av dagens kvinnelige lokalpolitikere. Svarene omfatter blant annet 11 av 12 kvinnelige kommunestyrerepresentanter og 11 av 22 vararepresentanter til kommunestyret. Svarprosenten blant kvinnene som har hatt politiske verv i tidligere valgperioder, er såpass lav at representativiteten kan trekkes i tvil. Det er imidlertid ikke noen automatikk i at lav svarprosent nødvendigvis gir et skjevt bilde av populasjonen (Groves, 2006). Det er imidlertid rimelig å anta at de som har tatt seg bryet med å svare, er de som har størst interesse for tematikken som berøres i undersøkelsen.

2.3 Refleksjoner rundt metodiske forhold

Det er som regel både fordeler og ulemper knyttet til de metodene som velges for å belyse forskningsspørsmål. I denne undersøkelsen har vi valgt å gjennomføre to utvalgsundersøkelser ved hjelp av postsendte spørreskjema. Det er flere årsaker til dette. De viktigste er knyttet til det faktum at formålet med undersøkelsene i hovedsak er av beskrivende karakter, spørsmålene vi ville undersøke er knyttet til den kvinnelige befolkningen i Alta, og at det fra før finnes lite forskningsbasert kunnskap om disse spørsmålene i en Alta-kontekst. De fleste spørsmål er lukket, det vil si at de har faste svaralternativer, noe som begrenser mulighetene for å gå i dybden. Respondentene gis også svært liten mulighet til å utdype sine svar. Bruk av kvalitative metoder, f.eks dybdeintervju, ville gitt kvinnene mulighet til å utdype og nyansere sine svar. En kombinasjon av både en kvantitativ og en kvalitativ tilnærming ville trolig vært fordelaktig og gitt oss en dypere innsikt. Spesielt tror vi dette ville vært verdifullt for politikerundersøkelsen. Ressurser og tid har imidlertid satt klare begrensninger for undersøkelsesopplegget.

Skjevheter i datamaterialet i kvinneundersøkelsen gjør det vanskelig å trekke bastante slutninger om den kvinnelige befolkningen i Alta. Analysen av kvinneundersøkelsen er imidlertid basert på et stort datamateriale. Dette gir verdifull kunnskap, selv om datagrunnlaget består av kvinner som trolig er litt mer interessert i politikk enn det som er tilfelle for den kvinnelige befolkningen i Alta. Materialet fra politikerundersøkelsen er mer representativt for populasjonen av kvinner som har hatt politiske verv i Alta kommune de tre siste valgperiodene, spesielt gjelder det kvinner som innehar verv (faste representanter og vararepresentanter) i inneværende valgperiode.

Når vi ser tilbake på datainnsamlingen ser vi også at det kan være en svakhet ved spørreskjemaene som bør poengteres. I konstruksjonen av spørsmål har vi forsøkt å få frem hva Alta-kvinner og kvinne-politikere mener *bør gjøres* for å få flere kvinner inn i lokalpolitikken. Indirekte kan vår spørsmålsformulering ha stimulert kvinnene til å trekke fram hovedsakelig eksternt initierte eller kontrollerte tiltak, fremfor egeninitierte prosesser, for eksempel. Mest sannsynlig hadde vi fått en annen diskusjon om kvinnes eget ansvar og rolle hadde vi i skjemaet mer eksplisitt spurt kvinnene om hva *de* kunne gjøre for å få inn flere kvinner i lokalpolitikken i Alta.

3 Kvinneundersøkelsen

I dette kapitlet tar vi for oss resultatene fra kvinneundersøkelsen som har fokus på Alta-kvinnens generelle interesse for lokalpolitikk og for å delta aktivt i politikken. Først går vi kort igjennom karakteristikker ved de kvinnene som deltok i undersøkelsen før vi tar for oss temaet tillit og politikk. Til slutt går vi inn på lokalpolitisk deltakelse.

3.1 Kjennetegn ved kvinnene som deltok

Dette delkapitlet gir en nærmere beskrivelse av kjennetegn ved kvinnene som deltok i undersøkelsen. Kjennetegnene utdanningsnivå, husholdets størrelse, hovedsysselsetting, innflytter/innfødt, styreverv i frivillige lag/foreninger og politisk orientering, er alle viktige bakgrunnsvariabler som kan brukes til å forklare variasjon i politisk deltakelse.

I metodekapitlet har vi allerede vært inne på det høye utdanningsnivået blant de som deltok i kvinneundersøkelsen, sammenliknet med det som er tilfelle i populasjonen. Mer enn halvparten har høyskole-/universitetsutdanning, 31 prosent videregående skole, mens 15 prosent har grunnskoleutdanning som høyeste utdanning.

Kvinnene ble spurt om hvor mange voksne og barn husholdningen deres består av. Som det fremgår i Tabell 3.1 er to tredjedeler av kvinnene i parforhold (43 prosent med barn, og 31 prosent uten barn under 18 år). Den resterende tredjedelen består av enslige kvinner, 9 prosent med barn, og dobbelt så mange uten barn. Legger vi sammen de med barn, ser vi at 52 prosent av kvinnene har barn under 18 år. I forhold til husholdsammensetningen registrert ved siste Folke- og bolig telling,⁶ er husholdsammensetningen i vårt utvalg ikke veldig ulikt det som gjelder for befolkningen i Alta. I Folke- og bolig tellingen var 14 prosent enpersonhusholdninger, 59 prosent var familier med minst to voksne og barn under 18 år, mens 28 prosent var flerpersonhusholdninger med bare voksne.

Tabell 3.1 Husholdningens størrelse blant kvinnene som deltok i undersøkelsen.

	Prosent	Antall
Enslig	17	117
Enslig m/barn	9	60
Bare voksne (minst to)	31	213
Minst to voksne m/barn	43	288
Totalt	100	678

Offentlig sektor sysselsetter 41 prosent av respondentene, mens en av fire jobber i privat sektor (se Tabell 0.3 i Vedlegg 1). De resterende 34 prosent har annet virke, og det kan

⁶ Den siste Folke- og bolig tellingen ble gjennomført i 2001 (SSB, 2001).

være pensjonister, trygdede, studenter, hjemmeværende og arbeidsledige. Her finnes det statistikk som viser den faktiske fordelingen av kvinner i Alta over 18 år mellom de tre gruppene (offentlig, privat, annet), og den viser at i populasjonen er fordelingen tilnærmet lik 33 prosent innen hver av gruppene (Finnmarksstatistikken, 2006). Dette viser at vi i vårt utvalg av respondenter har en overrepresentativitet av kvinner ansatt i offentlig sektor, og en underrepresentasjon av kvinner i privat sektor. Dette har kanskje sammenheng med at utdanningsnivået, og dermed også interessen for politikk og motivasjon for å delta i denne typen undersøkelser er høyere i offentlig sektor enn i privat sektor.⁷

38 prosent av kvinnene anser seg for å være innflyttere til Alta kommune. Stor innflytting (og delvis også utflytting) er et spesielt trekk ved Alta-samfunnet som henger sammen med Altas rolle som utdanningsentrum og rekrutteringsarena for en rekke kompetansekrevende arbeidsplasser fra andre Finnmarkskommuner, resten av landet og utlandet. Hvorvidt respondenten føler seg som en innflytter vil naturlig nok være subjektivt.

Vel halvparten av kvinnene (54 prosent) har eller har hatt verv i frivillige lag og foreninger. Dette tallet er helt på linje med landsgjennomsnittet (Barstad, 2004).

Vi har spurt hvor respondenten vil plassere seg politisk på en høyre/venstre-akse. 38 prosent anser seg for å tilhøre vestre-siden, en av fem til høyre-siden, mens en av fire plasserer seg i sentrum (se Tabell 0.6 i Vedlegg 1).

En utfordring ved å sammenlikne respondentenes politiske plassering med faktisk valgresultat, er hvordan en skal behandle de som har svart vet ikke under politisk orientering, og om det er sammenfall mellom disse og de 45 prosent av befolkningen i Alta kommune som ikke har stemt ved siste valg. En slik sammenheng finner vi. Av de 17 prosent av respondentene som ikke har plassert seg på aksene (har svart "vet ikke"), har en adskillig større andel ikke stemt ved siste valg, enn de som har plassert seg på den politiske aksene.

3.2 Tillit og politikk – Alta-kvinnens oppfatninger

Kvinnene i Alta har blitt spurt om deres oppfatninger om politikk, valg og lokalpolitikere. Dette handler i bunnen om hvilken *politisk tillit* velgerne har til de folkevalgte. I denne sammenhengen kan politisk tillit deles inn i det som kan kalles for henholdsvis institusjonell tillit og relasjonell tillit.

Innbyggernes *institusjonelle tillit* til det kommunale systemet kommer til uttrykk gjennom aksept av de formelle styringsstrukturer og formelle posisjoner (Gundersen, 2000). Det handler også om kvinnes forventninger til at kommunen som institusjon handler i henhold til formelle rammer for politisk og forvaltningsmessig atferd. Høy institusjonell tillit innebærer en støtte til kommunens rett til å foreta reguleringer og økonomiske fordelinger. Hvor fornøyd større eller mindre deler av befolkningen er med kommunens ulike enkeltpolitikere, kan allikevel variere. Dette kan kalles *relasjonell tillit* (Gundersen, 2000). At enkelte politikere får mange ekstrastemmer og slengere kan være et uttrykk for et særlig sterkt relasjonelt tillitsforhold. Potensialet for kvinners deltakelse i politikken kan ses i lys av begge disse perspektivene.

⁷ Annen forskning har vist at politisk engasjement er noe som varierer betydelig i forhold til utdanningsnivå; de med høyere utdanning er i mye større grad enn de med lavere utdanning interessert i politikk (Strømsnes, 2003).

Lav politisk deltakelse tolkes normalt som et uttrykk for lav institusjonell tillit, men dette kan nyanseres. Lav politisk deltakelse kan være et uttrykk for at kvinnene har høy tillit til systemet og de som allerede er aktive (Strømsnes, 2003). Innenfor en slik forklaring vil kvinnene ikke føle behov for å avgi stemme eller ikke føle behov for å delta aktivt i lokalpolitikken. De er fornøyde med den politikken som utøves. Lav valgdeltakelse kan også forklares i at politisk interesse handler om en modning, noe som kan gjenspeiles i at valgdeltakelsen er lavest blant de yngste velgerne. Men generelt tolkes lav valgdeltakelse som et uttrykk for misnøye. Uansett forklaring så er lav valgdeltakelse et demokratisk problem. I denne undersøkelsen er det imidlertid flere som sier at de avla stemme ved forrige valg enn det som framkommer av valgstatistikken, altså er det sannsynlig at de som har svart på undersøkelsen er over gjennomsnittet interessert i politikk. Dette er også et forhold som det må tas hensyn til når disse tallene drøftes i lys av politisk tillit og politisk deltakelse og styring.

3.2.1 Politisk tillit blant Alta-kvinnene

Denne undersøkelsen viser at Alta-kvinner har tillit til politiske institusjoner som kommunestyret, regjeringen og Stortinget. Tilliten er imidlertid noe lavere sammenlignet med den totale befolkningen i Norge (Hansen & Therbo, 2003). Mens 39 prosent av befolkningen hadde høy tillit til kommunestyret oppga 36 prosent av kvinnene i Alta tilsvarende høy tillit (se Tabell 3.2).

Ser vi derimot på Alta-kvinnernes tillit til politikere i sin alminnelighet, oppgir 31 prosent av kvinnene at de har høy tillit. Dette er hele 10 prosent høyere andel enn på landsbasis hvor 21 prosent av befolkningen oppga at de hadde høy tillit til politikere. Vårt materiale gir ingen forklaringer på denne forskjellen. Det kan imidlertid tenkes at kvinner lettere gir uttrykk for tillit til politikere enn til politiske institusjoner.

Tabell 3.2 På en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyr ingen tillit og 10 betyr svært stor tillit, hvor stor tillit har du til følgende institusjoner?
Tall i parentes fra nasjonal undersøkelse (Hansen & Therbo, 2003).

	Andel med ”høy tillit” (6 eller høyere)	Andel med ”lav tillit” (4 eller lavere)	Gjennom- snitt	Median	Mode	n
Kommunestyret	36 (39)	43	4,7 (4,9)	5 (5)	5 (5)	693
Politikere	31 (21)	45	4,6 (3,8)	6 (4)	5 (5)	690
Regjeringen	35 (41)	46	4,6 (4,9)	5 (5)	5 (5)	692
Stortinget	42 (45)	40	4,9 (5,2)	6 (5)	5 (5)	692

Tallene viser videre at andelen med ”lav tillit” (4 eller lavere) utgjør en høyere prosentvis andel enn de med ”høy tillit”. 43 prosent av kvinnene har en ”lav tillit” til kommunestyret i Alta, mens 45 prosent har ”lav tillit” til politikere i sin alminnelighet. Denne tendensen framkommer også i en landsomfattende undersøkelse (Hansen & Tjerbo, 2003). Det er kun overfor Stortinget at prosentvis flere kvinner har ”høy tillit” (42 prosent) enn de som har lav ”tillit” (40 prosent). Det er kvinnenens utdanningsnivå og politiske orientering som har betydning for hvilken institusjonell og relasjonell tillit kvinnene gir uttrykk for.

En nærmere analyse av tallmaterialet (se Tabell 0.7 i Vedlegg 1) viser at tilliten til politikere og politiske institusjoner øker signifikant dersom kvinnene har høyere

utdanning og dersom kvinnene er politisk orientert mot venstresiden i politikken. At utdanningsnivået har betydning kan indikere at politikken oppleves å være såpass komplisert at de med høy utdanning i større grad har forutsetninger for å forstå politiske disposisjoner. Slik innsikt gir tillit. At venstresiden i vår undersøkelse har mer tillit enn høyresiden kan forklares i at venstresiden i dag har regjeringsmakta nasjonalt og også flertallet i kommunen.

3.3 Lokalpolitisk deltakelse

3.3.1 Politisk deltakelse og politisk styring

I vår undersøkelse har vi bedt kvinnene om å ta stilling til noen påstander knyttet både til betydningen av deres deltakelse som velgere og til påstander knyttet til politisk styring (se Tabellene 0.8 og 0.10 og analysene gjengitt i Tabellene 0.9 og 0.11 i Vedlegg 1). Disse påstandene bidrar til å belyse og utdype spørsmål om kvinnes politiske tillit. Det viser seg at en stor andel av kvinnene generelt har en positiv innstilling til den lokalpolitiske virksomheten i kommunen.

Tatt i betraktning den generelt lave valgdeltakelsen i Alta kunne det forventes at en relativt stor andel ville være delvis eller helt enig i påstanden: ”Saker som diskuteres og vedtas i kommunestyret i Alta har liten betydning for mitt liv.” Men tallmaterialet viser tvert om at hele 76 prosent av respondentene i undersøkelsen er helt eller ganske uenig i en slik påstand. Tallmaterialet viser imidlertid at manglende valgdeltakelse ved siste valg øker sjansen for å være enig i påstanden. Det samme gjelder for påstanden ”Jeg bryr meg ikke om politikk.” 69 prosent av respondentene er uenig eller delvis uenig i påstanden. Sjansen for at respondenten er uenig i påstanden øker dersom hun er valgdeltager, politisk orientert mot venstre og dersom hun har høyere utdanning. Alder har derimot ingen signifikant betydning. Tre av fire respondenter er også helt eller ganske enig i utsagnet ”Jeg har stor respekt for folk som påtar seg verv i lokalpolitikken.” At såpass mange er enig i utsagnet bidrar til å nyansere antakelsen om relativt lav tillit til politikere.

Av betydning for politisk engasjement er også at velgere opplever at valget mellom ulike partier og personer har en betydning. Her ble kvinnene presentert for påstanden: ”Det spiller ingen rolle hvilke(t) parti som styrer i Alta.” Hele 78 prosent av respondentene er uenige i påstanden. Sjansen for at respondentene er uenige i påstanden blir redusert signifikant både med økende alder, med valgdeltakelse og dersom kvinnen er politisk orientert mot venstre. At kommunevalget langt på vei er et personvalg kommer til uttrykk i neste påstand: ”Det spiller ingen rolle hvilke politikere som velges inn i kommunestyret i Alta.” Her er hele 80 prosent helt eller delvis uenig. Her er det valgdeltakelse og de med høyere utdanningsnivå som er mest tilbøyelig til å være uenig i påstanden. Disse tallene bekrefter funn som framkom blant annet i makt- og demokratiutredningen om at de fleste mener at politikk er noe som har betydning for dem (Strømsnes, 2003).

Tilsvarende tendens viser seg når man ser på den enkeltes oppfatning av egen betydning ved valg. Hele 84 prosent er helt eller ganske enig i påstanden: ”Det har betydning at jeg stemmer ved valg” og sjansen for at kvinnen var enig i påstanden økte signifikant dersom hun stemte ved siste kommunestyrevalg og hadde høyere utdanning, mens verken alder eller politisk orientering hadde signifikant betydning. Når det gjelder betydningen av kvinner i lokalpolitikken er 73 prosent enig eller ganske enig i påstanden ”Det er viktig at kommunestyret består av omtrent like mange menn og kvinner” mens 79 prosent er enig eller delvis enig i påstanden ”det er viktig at kvinner har lederverv i politikken.” For

begge påstandene øker sjansen for at kvinnene er enige hvis hun politisk er orientert mot venstre. Derimot har utdanningsnivå ingen betydning.

3.3.2 Alta-kvinnenes oppfatninger av politisk arbeid

I spørreskjemaet ba vi kvinnene svare på hvordan de oppfatter politisk arbeid. Her kunne kvinnene krysse av ved ulike svaralternativ. De kunne også føye til egne ting hvis de ønsket det. Vi kommer tilbake til disse svarene, men først tar vi for oss kvinnenes respons i forhold til de svaralternativene vi presenterte i spørreskjemaet.

De aller fleste kvinnene har mange positive oppfatninger av politisk arbeid. Dette ser vi spesielt med kvinner som har, eller kan tenke seg, partimedlemskap (se Tabell 0.12 i Vedlegg 1). To av tre har krysset av for at de ser på politisk arbeid som ”en svært viktig oppgave” og mer enn to av tre mener politisk arbeid er noe som ”gir mulighet til å påvirke viktige beslutninger.” I tillegg har mange, nesten 60 prosent, av kvinnene krysset av for at ”politisk arbeid er, eller virker, tidkrevende.” Litt over en tredjedel av kvinnene har krysset av for at ”politisk arbeid er eller virker vanskelig å kombinere med min livssituasjon.” Selv om mange tror politisk arbeid er tidkrevende er det viktig å notere seg at majoriteten av kvinnene synes politisk arbeid er viktig.

Fire av fem *potensielle* partimedlemmer har tro på at politisk arbeid ”gir muligheten til å påvirke,” sammenliknet med to av tre blant kvinnene som allerede er partimedlemmer, og det er flest blant de potensielle medlemmene som synes politisk arbeid virker ”lærerikt,” ”spennende” og ”utfordrende.” Kvinner som kan tenke seg partimedlemskap har tydeligvis ganske høye forventninger til det som kan komme ut av politisk arbeid.

De kvalitative svarene Alta-kvinnene føyde til på spørsmålet om hvordan de oppfatter politisk arbeid var ganske interessante, men det er bare 50 av respondentene som har benyttet seg av muligheten til å skrive noe i tillegg til, eller i stedet for, å krysse av ved svaralternativene. I tillegg er disse kvalitative svarene ofte formulert i kort stikkordsform, noe som gjør det litt vanskelig å tolke meningen bak dem. Det virker imidlertid som noen få av de kvalitative svarene går på slike ting som fokuset i politikken (7 stykker). En kvinne på 63 år skriver for eksempel: ”Alta kommune er stormannsgalen og avgiften altfor høy. Tenk på pensjonist og de syke.”

En del andre svar (25 stykker) synes å trekke fram negative elementer ved maktkamp, nettverk og taktisk spill i politikken. En kvinne på 48 år sier for eksempel at hun oppfatter politikken som et sted hvor det ”blir for mange kompiser,” og en annen kvinne på 48 år skriver at politisk arbeid involverer ”for mye taktikk - posisjonering – personfokus. Saker kommer ofte i skyggen. Minnes ’skitne’ nominasjonsrunder rundt kommunevalg. Slikt skremmer.” Hun støttes til en viss grad av en kvinne på 46 år som sier at ”det er mye maktspill mellom politikerne og partiene. Jeg synes mange politikere, spesielt på riksnivå, er respektløse mot hverandre i diskusjoner.”

Disse svarene indikerer noe om de forestillinger om politisk arbeid enkelte Alta-kvinner har. Kvinnene har inntrykk av at det er tette nettverk i politikken, og innad i de ulike partiene og sier det er viktig å ha den rette type kunnskap og kjenner til de rette kodene. Uavhengig av om kvinnenes svar reflekterer den måten politisk arbeid *faktisk* gjøres, så sier disse svarene noe om de holdningene og forventningene disse kvinnene har knyttet til politisk arbeid. Denne type forestillinger forklarer kanskje hvorfor enkelte kvinner blir litt skremt når de tenker på å involvere seg i lokalpolitikken.

3.3.3 Medlemskap i politiske parti

I denne undersøkelsen var det spesielt viktig å finne ut mer om Alta-kvinnenes interesse for selv å delta politisk. Analysen viser at nesten 30 prosent av kvinnene er medlem av, eller kan tenke seg å bli medlem av, et politisk parti (se Tabell 0.13 i Vedlegg 1). Over 50 kvinner (8 prosent) svarer at de i dag er med i et parti, mens det er over 140 kvinner (21 prosent) som sier de kan *tenke seg* å bli medlem av et politisk parti. Dette betyr at for hvert partimedlem som deltok i undersøkelsen så var det også nesten tre *potensielle* medlemmer som deltok.

Vi har på bakgrunn av disse tallene sett nærmere på hva det er som i størst grad påvirker sjansen for at en Alta-kvinne er et potensielt partimedlem (se analysen gjengitt i Tabell 0.14 i vedlegget). Vi finner at kvinnens alder er den faktoren som har sterkest påvirkningskraft. Sjansen for at en kvinne er et potensielt partimedlem avtar signifikant med økende alder. Hvis en ønsker å få inn flere kvinner i lokalpolitikken er det da spesielt viktig å forsøke å fange dem mens de er unge.

I tillegg til alder finner vi også at hvor sterkt kvinnen er involvert i annet frivillig arbeid har vesentlig betydning. Mer konkret ser vi at sjansen for at en kvinne kunne tenke seg å bli medlem av et politisk parti *reduseres* signifikant dersom kvinnen har, eller har hatt, styreverv i andre frivillige lag eller organisasjoner (sannsynligheten mer enn halveres). Dette funnet er også viktig å merke seg, for dette kan gi noen signaler i forhold til hvor en ikke bør forvente å finne mange nye partimedlemmer.

Analysen vår avdekker videre at det er flere faktorer som *ikke* har signifikant innvirkning på sjansen for at kvinnen kunne tenke seg å bli medlem av et politisk parti (når det kontrolleres for alder og frivillige verv). Verken valgdeltagelse, kvinnens familiesituasjon (med eller uten småbarn), politiske orientering, tilknytning til arbeidslivet, tilhørighet til Alta eller utdanningsnivå har innvirkning på om kvinner kan tenke seg å bli partimedlem.

3.3.4 Hvorfor partimedlemskap?

I undersøkelsen har vi spurt Alta-kvinnene som har, eller kan tenke seg, medlemskap i et politisk parti om årsakene til deres (ønske om) partimedlemskap. Kvinnene fikk presentert en rekke svaralternativer som kan knyttes opp til deres motivasjon (se Tabell 0.15 i Vedlegg 1).

Den viktigste årsaken til at disse Alta-kvinnene er, eller kan tenke seg å bli, medlem i et politisk parti er "muligheten til å påvirke Alta-samfunnet." Fire av fem kvinner har svart dette. En generell "interesse for politikk" er også en viktig årsak til medlemskap/ønske om medlemskap, og mer enn tre av fem kvinner har krysset av ved dette alternativet. Deretter er den tredje viktigste årsaken som nesten 60 prosent av kvinnene har krysset av ved er at "partiet fremmer saker jeg er opptatt av." Andre årsaker som veier relativt tungt er ønsket om "å ha innflytelse i enkeltsaker," muligheten til "personlig utvikling," samt viktigheten av at en "som kvinne deltar i lokalpolitikken."

Kvinnene hadde også mulighet til å føye til andre årsaker til medlemskap (eller ønske om medlemskap) i politisk parti. Disse svarene forsterker imidlertid i hovedsak det som er beskrevet ovenfor.⁸ Alt i alt kan det tyde på at Alta-kvinnens viktigste grunner til å ha,

⁸ Kun 10 kvinner benyttet seg av muligheten til selv å skrive inn årsaker. De aller fleste av disse årsakene var sammenfallende med de årsakskategoriene som ble presentert. En kvinne skrev

eller kunne tenke seg, medlemskap i politiske parti er sammenfallende med det som har blitt trukket fram i nasjonal forskning på kvinners motivasjon for å delta i lokalpolitikken, nemlig at de ønsker å fremme konkrete saker og gjøre en innsats for lokalsamfunnet (Berglund, 2005).

Ut over dette, leser vi også noe annet i tallmaterialet, som det er verd å dvele litt med. Vi ser at ganske få kvinner (12 prosent) har sagt at det å "bli oppfordret av andre" er en grunn til at de har/ønsker medlemskap i et politisk parti. Sett i lys av funn fra politikerundersøkelsen (som vi kommer tilbake til seinere) vet vi imidlertid at over halvparten (56 prosent) av de som har, eller har hatt, politiske verv, faktisk *har* blitt oppfordret til å ta på seg dette vervet, så her ser vi et interessant skille. Funnene våre tyder da på at kvinnene har en relativt stor terskel forbundet med å ta på seg et politisk verv sammenliknet med det å bli medlem i et politisk parti. Hvis vi tar i betraktning de kvalitative svarene på det åpne spørsmålet om hva som skal til for å ta på seg politisk verv (pkt 3.3.4) så kan det virke som om dette med å spørre og oppfordre kvinner til å ta på seg verv er noe som er ganske viktig for å få flere kvinner "med."

Kanskje ikke overraskende er det en forskjell mellom medlemmer og de som kan tenke seg medlemskap når det gjelder rangeringen av årsaksalternativet "jeg er motivert for å ta på meg politiske verv." Bare 10 prosent av de som *ikke* er medlemmer sier at dette er en grunn til at de *vil* bli medlem i et parti, mens nesten 30 prosent av partimedlemmene sier dette er en årsak til deres nåværende medlemskap.

Vi vet fra annen forskning at kvinner i mye mindre grad enn menn, planlegger å gjøre politisk karriere når de engasjerer seg i politikk (Berglund, 2005). Våre funn indikerer at her er det forskjell mellom de kvinnene som allerede er, og de som kan tenke seg å bli, medlem i et politisk parti. Dette bør nok sees i lys av forskning på motivasjon, som har pekt på at motivasjon vanligvis endres med erfaring (Aars & Offerdal, 1998). Kan hende er dette med politiske verv noe som er vanskelig i det hele tatt å se for seg før en i alle fall har et formelt medlemskap. Etter at en kvinne *har* blitt medlem i et politisk parti, så blir kanskje dette med politiske verv både mer aktuelt og mindre avskrekkende.

Selv om vi ikke kan si sikkert om, og eventuelt hvordan, kvinners motivasjon for å ta på seg politiske verv endres når de blir medlem i et parti, så vet vi at når en skal rekruttere til politiske verv så vil det nok lønne seg å rette seg inn mot kvinner som allerede er medlem i et politisk parti. Dette understreker viktigheten av å få opp andelen kvinner i ulike politiske parti, i og med at det er i partiene modningen til politiske verv i stor grad kan forventes å finne sted.

3.3.5 Hva skal til for at kvinnene tar på seg politiske verv?

I et åpent spørsmål ble Alta-kvinner som er, eller kan tenke seg, medlemskap i et politisk parti bedt om å fortelle hva som skal til for at de faktisk tar på seg et politisk verv. Hele 196 kvinner tok seg tid til å si noe om hva som skal til for at de skal påta seg politiske verv.

Besvarelsene på dette åpne spørsmålet er veldig interessante og kan for eksempel gi en pekepinn om hva som kanskje bør gjøres for å få opp kvinneandelen i lokalpolitikken. Vi

imidlertid at hennes valg om partimedlemskap hang sammen med et ønske om å bidra økonomisk til de som fremmet saker.

har kategorisert de relevante svarene, og trukket ut fire typer argumenter som er spesielt framtrede⁹ (se Tabell 0.16 i Vedlegg 1).

Tidsklemma

Den første typen argumenter som kvinnene bruker er relatert til dette med mangel på tid, og ikke overraskende sier mange kvinner (30 prosent) at de må ha bedre tid for at de skal kunne ta på seg et politisk verv. En kvinne på 47 år sier for eksempel at hun ”har ikke tid og prioriterer andre ting høyere.” Mange kvinner som bruker tidsargumentet trekker inn hva det er som prioriteres høyere enn politisk arbeid, og da er det særlig tid med barn og familie som kommuniseres. En kvinne på 29 år skriver for eksempel at vervet ikke må gå ”utover min tid med familien,” og en annen 29 år gammel kvinne sier at hun ikke kan ta på seg verv før ”barna er eldre.”

Tidligere sa vi at det ikke var sammenheng mellom det å ha små barn og det å være medlem, eller ønske å melde seg inn, i et politisk parti. Vi finner heller ikke en sammenheng mellom det å ha barn og det å bruke ”mangel på tid” som et argument for ikke å kunne delta politisk (ta på seg et verv) (se Tabell 0.17 i Vedlegg 1).

Om en kvinne har barn eller ikke er altså *ikke* det som avgjør om en kvinne har tid til å være med i politikken. Dette rimer godt overens med annen forskning, som har pekt på at hensyn til familien ikke er den viktigste grunnen til at folk ikke ønsker seg politiske verv, men at det snarere er en begrunnelse som brukes fordi den er sosialt akseptabel (Strand, 2000). Når vi i tillegg vet at det generelt sett er ”de som antas å ha det strammeste tidsbudsjettet som er mest engasjert” politisk (Strømsnes, 2003, s. 76),¹⁰ så er det grunn til å være forsiktig med å lese tidsargumentet som et reelt problem som forhindrer kvinner i å delta i lokalpolitikken.

Dette med tid er uansett noe det egentlig er umulig å gjøre noe med for andre enn kvinnen selv (for eksempel av en kommune), da dette i stor grad gjenspeiler den enkelte kvinnes prioriteringer. Kan hende er det mer verdifullt å diskutere om kvinnene har en riktig oppfatning av hvor mye tid det faktisk tar å inneha et politisk verv, framfor å sette i gang en rekke nye tidsbesparende tiltak i kommunal regi.

Politikkens ”natur”

Den andre typen argumenter som vi fant da vi kodet de kvalitative svarene på hva som skal til for at kvinnene kan tenke seg politiske verv, er knyttet opp til refleksjoner rundt den politikken som føres (saker og fokus), og den måten det politiske arbeidet framstår. 13 prosent (25 stykker) av kvinnene trekker fram slike ting når de peker på hva som må endres for at de skal påta seg politiske verv.

En kvinne som ikke har oppgitt alder sier for eksempel at for at hun skal ta på seg politiske verv må ting endres slik ”at en ikke bare må skjære ned (pengemessig) på viktige samfunnsområder (slik det er i dag).” En annen kvinne sier at det må bli ”mindre populisme og mindre av at mye avgjøres av den såkalte opinionen: media.”

Disse kvinnene gir uttrykk for at det er elementer ved slik politikken fungerer som de ønsker var annerledes, og selv om det selvsagt er vanskelig å endre slike ting så er det likevel nyttig å tenke på disse argumentene som en del av det bildet enkelte kvinner har av hva det vil si å drive politisk arbeid.

⁹ I tillegg brukte kvinnene en del andre argumenter mindre interessante for dette prosjektet (for eksempel knyttet ting som helse, høy alder, mangel på tilknytning til kommunen). Disse svarene er ikke systematisert og kodet.

¹⁰ Spesielt basert på arbeidstid.

Tilrettelegging og kompensasjon

Den tredje kategorien av argumenter vi fant er relatert til ulike typer tilrettelegging, for eksempel økonomisk kompensasjon for møtevirksomhet, tilskudd til barnevakt for å delta på møter, eller møtetidspunkt.

13 prosent (25 stykker) av kvinnene som er, eller ønsker å bli, partimedlemmer sier at tiltak som økonomisk kompensasjon, frikjøp fra jobb og møter på dagtid er noe som kunne gjøre det mer aktuelt for dem å ta på seg politiske verv. En kvinne på 34 år sier for eksempel at for å ta på seg et politisk verv ønsker hun "kompensasjon i form av lønn¹¹ for å drive 'politikk' på fritiden og frikjøp fra jobb." Mange av de kvinnene som ønsker en form for tilrettelegging trekker fram de samme ønskene som denne kvinnen gir uttrykk for.

Denne kategorien av argumenter kan sees i sammenheng med det som Alta kommune har fokusert på i prosjektet "Utstillingsvindu for kvinner i lokalpolitikken," hvor tiltak for å tilrettelegge for politisk virke blant småbarnsforeldre har blitt igangsatt. Selv om det ikke er så mange kvinner i undersøkelsen som har lagt vekt på denne argumentasjonen, så kan det tyde på at kommunen kan ha mulighet til å komme noen kvinner i møte med sin strategi.

Selvtillit, kunnskap og oppfordringer

Sist, men ikke minst, fant vi argumenter som reflekterer at kvinnene har et ønske om å få bedre selvtillit og mer kunnskap, samt et behov for å bli inkludert, rekruttert og spurt, hvis de skal ta på seg et politisk verv. Nesten 50 kvinner (24 prosent) trekker fram at det som må til for at de skal ta på seg et politisk verv er at de får opplæring (både i forhold til saker og det politiske språket), at de blir lyttet til og respektert.

Som svar på spørsmålet om hva som skal til for at hun tar på seg et politisk verv, skriver for eksempel en kvinne på 64 år at det er "vanskelig å si. Liker ikke å være i 'rampelyset.' Må være etter sterk oppfordring. Få en forsiktig start." En annen kvinne på 58 år sier at hun kunne tenke seg et verv hvis "jeg blir inkludert i fellesskapet og at mine meninger blir lyttet til."

Dette med å bli skolert er også noe som enkelte kvinner trekker fram. En kvinne på 50 år sier blant annet at hun ønsker "opplæring - skoling innen politikk. Kanskje at man blir spurt - får et puff til å engasjere seg." En 52 år gammel kvinne sier at hun ønsker "å få innføring i hva det går ut på i det politiske liv."

Flere kvinner svarer ganske enkelt at det å bli spurt vil være det som må til for at de skal ta på seg politiske verv. En 25 år gammel kvinne sier for eksempel at hun må "bli invitert, få 'sjansen.' Er ikke lett å få seg til å gjøre det sånn uten videre." En annen kvinne på 51 år sier at "dersom jeg får en personlig forespørsel ville jeg vurdere det" og en tredje kvinne på 39 år sier ganske enkelt: "At jeg blir spurt."

At dette med å bli spurt, oppfordret, opplært og oppbakkert er viktig for Alta-kvinner er ikke overraskende. Tidligere forskning har vist at for mange kvinner er det vanskelig å

¹¹ Når det gjelder de som spesifikt uttrykker ønske om å bli betalt for å jobbe i politikken, så sier kanskje dette oss noe om trender i samfunnet når det gjelder frivillig arbeid eller folks ønske om å skille mellom arbeid og fritid. De som spesifikt uttrykker ønske om å bli betalt for å jobbe i politikken, sender et signal om at de ser på frivillig arbeid som arbeid og ikke en meningsfull bruk av egen fritid.

selv skulle ta initiativet til politiske verv og noen er også redde for ikke å bli fulgt opp eller hørt (Berglund, 2005).

En del av de tiltakene som har vært gjort, eller som er planlagt gjort i Alta (mentorordning for kvinnelige politikere for eksempel) adresserer til en viss grad noe av det kvinnene i undersøkelsen gir uttrykk for, men her bør det sikkert gjøres en enda større innsats. Her synes det å være et potensiale for å få inn og frem flere politikerkvinner.

3.4 Oppsummering: Tillit, politikk og lokalpolitisk deltakelse

Undersøkelsen viser at det er færre kvinner i undersøkelsen som gir uttrykk for å ha høy tillit til politiske institusjoner enn de som gir uttrykk for å ha lav tillit. Noe færre kvinner i Alta har høy tillit til politiske institusjoner sammenlignet med befolkningen i landet sett under ett. Et lyspunkt er at langt flere kvinner har høy tillit til politikere i sin alminnelighet enn i landet for øvrig, selv om det også her bare er snakk om hver tredje kvinne. Det bør imidlertid understrekes at tillit er vanskelig å måle og tallene som her er presentert kan nyanseres. Blant annet er det nærmest en norm i samfunnet at politikere skal kritiseres. For stor tillit kan oppfattes som politisk naivitet, samtidig som innbyggerne stiller strenge krav til politikere og politisk virksomhet (KRD, 2001).

Undersøkelsen viser at Alta-kvinnene anser kommunepolitikken som viktig og at de mener at det har betydning hvem som velges inn. At en stor andel av kvinnene også ser at politikk har betydning for deres liv utgjør et potensiale for rekruttering til politikken. Politisk deltakelse vil dermed kunne framholdes som en mulighet for kvinnene til å påvirke egen framtid. Når hele fire av fem i tillegg synes at det er viktig at kvinner har lederverv i politikken så skulle dette tyde på at det er et potensiale for økt kvinnelig deltakelse i politikken.

Flesteparten av kvinnene i undersøkelsen ser på politisk arbeid som en svært viktig oppgave med stor mulighet for å påvirke viktige beslutninger. I tillegg er det mange kvinner som sier at de godt kan tenke seg å bli medlem av et politisk parti. Igjen forteller dette oss at det finnes et stort potensiale for å få med flere kvinner i politikken i Alta.

Kvinnene ønsker gjennom medlemskap i politiske parti å gjøre en innsats for lokalsamfunnet, og det kan tyde på at motivasjonen for etter hvert å ta på seg politiske verv øker etter at kvinnene har blitt medlem i et parti. Partiene har da en svært viktig jobb å gjøre for å få opp andelen av kvinner i lokalpolitikken.

Kvinnene trekker fram at mangel på tid hindrer dem i å engasjere seg i politikken, men i motsetning til hva mange kanskje tror, har dette lite å gjøre med kvinnes familiesituasjon. Selv om en del ønsker bedre tilrettelegging for politisk arbeid, er det langt flere som sier at det som skal til er å bli oppfordret og få opplæring og støtte fra eget parti, og igjen understrekes partiens sentrale rolle for å få med flere kvinner i lokalpolitikken.

4 Politikerundersøkelsen

I dette kapitlet tar vi for oss resultatene fra politikerundersøkelsen som ble gjennomført blant kvinner som har, eller har hatt, politiske verv i Alta kommune de tre siste valgperiodene. Først gir vi en nærmere beskrivelse av kjennetegn ved politiker-kvinnene som deltok i undersøkelsen. Deretter fokuserer vi på disse kvinnenenes erfaringer i lokalpolitikken i Alta.

4.1 Kvinnene som deltok

Kjennetegnene alder, utdanningsnivå, husholdets størrelse, hovedsysselsetting og politisk orientering, er alle viktige bakgrunnsvariabler som kan brukes til å forklare variasjon i politisk deltakelse.

Den aldersmessige fordelingen i Tabell 0.18 (i Vedlegg 1) viser at politikerkvinner i 50-åra utgjør en relativt stor del av utvalget i denne undersøkelsen, med 32 prosent av svarene. Det er omtrent like mange kvinner under 40-år som kvinner i 40-åra som har svart, mens de som er 60 år og over utgjør en mindre del av utvalget.

Videre ser vi på utdanningsnivået til politikerkvinnene (se Tabell 0.19 i Vedlegg 1). Hele 75 prosent har høyskole-/universitetsutdannelse, 20 prosent videregående skole, mens bare 5 prosent har grunnskoleutdannelse som høyeste utdannelse. Politikerkvinnene har med dette et utdanningsnivå som ligger langt over gjennomsnittet blant kvinner bosatt i Alta kommune, og det viser at det å være kvinne og inneha politiske verv i Alta kommune henger nøye sammen det å ha høy utdannelse.

Politikerkvinnene ble også spurt om hvor mange voksne og barn husholdningen deres består av. Som det fremgår av Tabell 4.1 lever 86 prosent av kvinnene i parforhold (45 prosent med barn, og 41 prosent uten barn under 18 år). Det er ikke mange enslige i utvalget, av til sammen 14 prosent er det bare 3 prosent som har aleneomsorg for barn. Legger vi disse tallene sammen, ser vi at 48 prosent av kvinnene har barn under 18 år. I forhold til husholds sammensetningen i Alta generelt, er kvinner i flerhusholdninger uten barn overrepresentert blant politikerkvinnene.¹² Kvinner fra hushold med barn er underrepresentert, mens enpersonhusholdninger er relativt godt representert i forhold til den andelen de utgjør i Altas befolkning.

¹² I henhold til tall fra Folke- og bolig tellingen i 2001 referert i kap.3.1.

Tabell 4.1 Type husholdning blant politikerkvinnene.

	Prosent	Antall svar
Enslig	11	6
Enslig m/barn	3	2
Bare voksne (minst to)	41	23
Minst to voksne m/barn	45	25
Totalt	100	56

59 prosent av politikerkvinnene jobber i offentlig sektor, mens en av fem er i privat sektor (se Tabell 0.20 i Vedlegg 1). De resterende 20 prosent har annet virke, og det kan være pensjonister, trygdede, studenter, hjemmeværende og arbeidsledig. Hvis vi sammenholder dette med hele den kvinnelige befolkningen i Alta, finner vi dobbelt så mange politikerkvinner i offentlig sektor som i privat sektor blant respondentene.

Politikerkvinnene ble bedt om å oppgi hvor de står politisk til høyre, venstre eller sentrum. Som vist i Tabell 0.21 (i Vedlegg 1) er det 57 prosent som plasserer seg til venstre politisk. Det er altså en liten overrepresentasjon av de med politiske verv som plasserer seg til venstre. Andelen respondenter som plasserer seg til høyre er noe underrepresentert i utvalget.

4.1.1 Politisk erfaringsbakgrunn

Tabell 4.6 viser at mer enn halvparten av politikerkvinnene er, eller har vært, faste medlemmer av kommunestyret i Alta. Blant disse var det 9 kvinner som også har hatt verv som vararepresentant til kommunestyret. De har med andre ord vært vara i kommunestyret i én valgperiode og fast representant i en annen. Den store majoriteten har hatt mer enn ett av de ulike typene verv listet opp i tabellen. Halvparten av kvinnene har hatt mer enn tre ulike typer verv i løpet av de tre siste valgperiodene. Blant de 57 kvinnene i utvalget var det 13 som bare har hatt én type politiske verv.

Tabell 4.2 Hvilke politiske verv har du, eller har du hatt, i Alta kommune?
Mulig å krysse for flere verv. Absolutte tall og tall i prosent.

Type verv	Antall	Prosent
Kommunestyrerepresentant	30	53 ¹
Formannskapsmedlem	9	16
Leder i hovedutvalg/underutvalg	9	16
Medlem i hovedutvalg	33	59
Medlem i andre råd/utvalg/styrer	37	66 ³
Vararepresentant til kommunestyret	21	37
Vararepresentant til formannskapet	17	30
Varamedlem i hovedutvalg	31	54 ²
Varamedlem i andre råd/utvalg/styrer	26	46 ⁴
Totalt	57	100

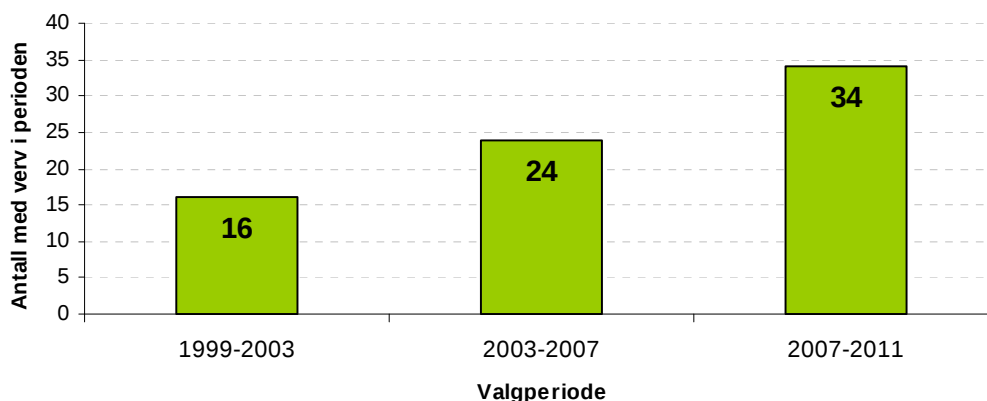
¹ En kvinne har/har hatt bare dette vervet. ² Sju kvinner har/har hatt bare denne typen verv.

³ To kvinner har/har hatt bare denne typen verv. ⁴ Tre kvinner har/har hatt bare denne typen verv.

Figur 4.1 viser hvordan politikerkvinnene fordelte seg i forhold til hvilke(n) av de tre siste valgperioden(e) de har hatt politiske verv i Alta kommune. Nær to av tre har ett eller flere

verv i inneværende valgperiode. Det er ikke uventet at vi har fått flest svar fra de kvinnene som har verv i inneværende periode. Det er de som i dag er politisk aktive og som trolig av den grunn har størst interesse for resultatene fra denne undersøkelsen. En del av respondentene fra de tidligere valgperiodene er i dag ikke aktive politisk og av den grunn trolig mindre interessert i resultatene. Det er også større sannsynlighet for at vi ikke har greid å nå alle med våre utsendelser bla pga flytting.

Figur 4.1 Antall kvinner med politiske verv de tre siste periodene. n=55.

4.2 Erfaringer i lokalpolitikken

4.2.1 Partiets betydning

Det politiske arbeidet i kommunen er organisert rundt partiene og politikere er innvalgt i kommunestyret eller oppnevnt i andre kommunale organ. Representantene er normalt medlemmer i et parti. Det er i partienes gruppemøter og i partienes organer for øvrig at de politiske standpunktene meisles ut. Hvilken plass og posisjon kvinnene har i partiene vil derfor ha betydning for hvordan kvinnene opplever at de får ivarettatt sine verv som folkevalgte representanter.

I politikerundersøkelsen var mindre enn en av ti politikere ikke partimedlem da de fikk politiske verv i kommunepolitikken (Se Tabell 0.22 i Vedlegg 1). Såpass mange som hver tredje hadde vært medlem i fem år eller mer før de fikk politiske verv i kommunepolitikken.¹³

Mange av politikerkvinnene har også hatt et eller flere verv i partiet. Flere var, eller hadde vært, leder i det lokale partilaget (se Tabell 0.23 i Vedlegg 1). Dette er en svært sentral posisjon hvor potensialet for politisk innflytelse lokalpolitisk vil være relativt stort. Drøyt halvparten av alle kvinnene hadde vært medlem i det lokale partilagets styre. På den andre siden hadde omtrent hver tredje kvinne (29 prosent) ikke hatt noen politiske verv i partiet.

¹³ Kvinnene som deltok i undersøkelsen, hadde på undersøkelsestidspunktet en gjennomsnittlig fartstid som partimedlem på 14.5 år. Noen få hadde vært partimedlem svært lenge og dro dermed opp gjennomsnittet. Halvparten av kvinnene hadde vært medlem i sitt parti i mer enn 10 år. Én kvinne hadde vært medlem i sitt parti i 20 år, men er ikke medlem av partiet i dag.

Politikerkvinnene ble også bedt om å besvare spørsmål om hvordan partiet har tilrettelagt for dem som folkevalgte. Bare hver femte kvinne sier at det er ”etablert et godt system for kontakt mellom partiet og partiets representanter i kommunestyret” (se Tabell 4.3). Flertallet av disse plasserer seg i sentrum eller på høyresiden i det politiske bildet. Men bare to prosent, det vil si én av respondentene, sier at ”partiet har tilrettelagt for en mentorordning.” På den andre siden kan kvinnene selv skaffe seg støttespillere i partiet. Nesten halvparten svarte at de har partiveteraner som ”viktige rådgivere.” Her utgjør også flertallet de som er plassert i sentrum eller til høyre. Bare hver tredje oppgir at ”mine fortroligste rådgivere kommer fra mitt parti.” Disse var i stor grad kvinner som har eller har hatt, sentrale verv i partiet. Kvinner som svarte at de hadde sentrale personer i partiet som sitt ”primære politiske nettverk,” hadde et betydelig lengre partimedlemskap bak seg enn de øvrige. Resultatene kan tyde på at ferske og uerfarne politikere i for liten grad finner støtte for sitt politiske virke i eget parti.

Tabell 4.3 Hvordan har partiet lagt til rette for din kommunalpolitiske rolle?
Mulig å sette flere kryss. Tall i prosent.

	Totalt n=56
Partiveteraner er viktige rådgivere for meg	45
Sentrale personer i partiet er mitt primære politiske nettverk	39
Mine fortroligste rådgivere kommer fra mitt parti	34
Partiet har etablert et godt system for kontakt mellom partiet og partiets representanter i kommunen	20
Partiet har tilrettelagt en mentorordning	2

Forholdet til eget parti vil være av stor betydning både når det gjelder opplevelse av makt og innflytelse, omfang og betydning av nettverk, og i hvilken grad den enkelte politiker er innenfor viktige kommunikasjons- og informasjonsstrømmer. Resultatene tyder på at en stor andel av kvinnelige lokalpolitikere ikke er fornøyde med hvordan lokalpartiet tilrettelegger for at den enkelte skal lykkes i politikken. At bare hver femte bekrefter at deres parti har et godt system for kontakt tyder på at partiene i begrenset grad har organisert og systematisert ordninger som kan støtte opp under den enkeltes politiske virke. Mangel på mentorordninger eller fadderordninger og svake systemer for partiintern oppfølging kan innebære at særlig nyvalgte lokalpolitikere lettere vil kunne falle fra ved neste valg.

Hver tredje kvinnelige lokalpolitiker oppgir at de ikke har hatt verv i eget parti. Dette antyder at partiene allerede har en potensiell base å ta av for å få flere kvinner med verv. Men det kan også indikere at partiene står overfor utfordringer i å skole disse i blant annet (parti)politisk arbeid generelt. Å mestre formaliteter og gangen i det kommunalpolitiske system gir ballast for å søke nye posisjoner og utfordringer. Det kan dreie seg om så vidt enkle ting som hva en interpellasjon er, hvordan endringsforslag fremmes og hva en forretningsorden er. Å ha kunnskap gir trygghet i en politikerhverdag.

Den relativt svake tilretteleggingen fra partiene kan til en viss grad kompenseres av at lokalpolitikerne selv etablerer et nettverk av rådgivere rundt seg, både i og utenfor partiet. I denne undersøkelsen er det imidlertid i hovedsak kvinner med en del ververfaring og lang fartstid i partiet som oppgir at de har sine viktigste rådgivere i partiet.

4.2.2 Politisk makt og innflytelse

Politikk handler både om formidling av verdistandpunkter og om å søke politisk makt. For politikere vil både makt og verdiformidling være avhengig av kunnskap og informasjon, nettverk og posisjoner. Det innebærer at begrepet politisk makt kan ha mange ulike betydninger (Engelstad, 2005). Politisk makt kan være av formell karakter nedfelt i regler og forordninger, det kan handle om definisjonsmakt og diskursmakt, og det kan handle om strategisk posisjonering. Politiske valgkamper er en formalisert og strukturert kamp om politisk makt innenfor vår demokratiske ordening. Og gjennom media får vi daglig synliggjort partienes kamp om folkemeningen, blant annet i debattprogrammer og gjennom ulike politiske initiativ.

Kvinnene i denne undersøkelsen ble bedt om å ta stilling til en rekke påstander knyttet til deres erfaring med lokalpolitikken i Alta (se Tabell 0.24 i Vedlegg 1). Hele 88 prosent av de kvinnelige politikerne er helt eller ganske enig i at "politisk maktkamp er en naturlig del av lokalpolitikken." Samtidig er mer enn to av tre (68 prosent) av de kvinnelige politikerne helt eller ganske enig i at "kvinner oftest blir tapere i kampen om politiske posisjoner." Et stort flertall av respondentene er helt eller ganske enig i at de både har fått "god kunnskap om det kommunale systemet" (79 prosent) og at de lærer eller har lært "et politisk håndverk" (67 prosent). Slik sett fungerer kommunepolitikken som en skoloring i politikk og har derfor en egenverdi som politisk rekrutteringsarena. Blant annet har mange stortingspolitikere sin bakgrunn fra lokalpolitikken (Hansen & Hovik, 1999).

Nettverksbygging er også en viktig del av politikken, både i lokalsamfunnet men også blant andre politikere. Her er det 44 prosent som er helt eller delvis enige i påstanden om at "kvinnelige politikere bygger nettverk over partigrensene." Til påstanden om at kvinnene "får de politiske utfordringene" som de ønsker, sier 54 prosent seg helt eller delvis enig mens bare hver tiende respondent var helt eller delvis uenig. Politiske utfordringer henger nøye sammen med informasjon. En av tre kvinner var helt eller delvis enig i at de ikke hadde fått "nødvendig informasjon for å ivareta mitt verv."

Tallmaterialet kan imidlertid også gi noen tilsynelatende motsetninger. Til påstanden, "Jeg føler at mitt engasjement gir/ga innflytelse" er 57 prosent helt eller delvis enig mens bare hver femte var helt eller delvis uenig. Til påstanden, "Min politiske aktivitet har (hatt) betydning for samfunnsutviklingen" er imidlertid bare 22 prosent helt eller delvis enig. Her er det faktisk flere som var uenig i utsagnet (29 prosent). Dette kan tyde på at kvinnene ser at det ligger klare begrensinger i lokalpolitisk arbeid. Kan hende føler de at de har påvirkningskraft, men at såpass mange rammer allerede er satt før de har mulighet til å påvirke en sak at avgjørelsen de er med å fatte ikke i stor grad styrer samfunnsutviklingen. Det kan også tenkes at det kan være vanskelig å se effekten av eget politisk arbeid, en effekt som kanskje ikke ses før flere år senere og da kun som en av mange faktorer som påvirker utviklingen.

4.2.3 Tilrettelegging for politisk arbeid

Politikerkvinnene ble spurt om hvor tilfreds de var med ulike former for tilrettelegging for deres politiske virke. Her kunne de, om ønskelig, også føye til egne kommentarer. Som vist i Tabell 4.4 er det stor tilfredshet med at møter legges til dagtid, mens kvinnene ikke er tilfreds med at møter legges til kveldstid. En kommentar fra en av kvinnene tyder på at det særlig er møtevirksomhet i partiene som legges til kveldstid, mens møter knyttet til de kommunale vervene stort sett foregår på dagtid.

Kvinnene er i hovedsak tilfreds med at faktiske kostnader til barnepass dekkes, men det blir fra en kvinne påpekt at barnevaktkostnader burde blitt dekket for medlemsmøter i partiet på kveldstid, og når man representerer kommunen på ettermiddagstid og i helger. Det store flertallet er tilfreds med tilrettelegging fra arbeidsgiver og støtten fra egen familie. En av kvinnene mener imidlertid at det er mye enklere å delta i lokalpolitikken for ansatte i offentlig sektor sammenliknet med ansatte i privat sektor. En annen mener at det generelt oppfattes som negativt blant befolkningen i Alta å være lokalpolitikker.

Selv om majoriteten er tilfreds med den opplæringen de hadde fått i kommunenes virksomhet og det kommunale politiske systemet, er det en del som ikke var tilfreds med dette. To av tre kvinner er lite tilfreds med tilbudet om medieskolering.

Tabell 4.4 Tilfredshet med ulike forhold relatert til ivaretagelsen av politiske verv. Prosent.

	Godt tilfreds	Tilfreds	Mindre tilfreds	Ikke tilfreds	n
At møter legges til dagtid	80	18	2	0	50
At faktiske kostnader til barnepass dekkes	60	14	7	19	42
Tilbud om medieskolering	19	14	10	57	37
At politikere får opplæring i kommunens virksomhet	23	43	13	21	48
At møter legges til kveldstid	10	2	12	76	42
At politikere får opplæring i det kommunale politiske systemet	24	37	17	22	46
Tilrettelegging fra arbeidsgiver	43	36	14	7	44
Støtten fra min familie	55	41	2	2	49

4.3 Politisk arbeid og forholdet til media

4.3.1 Hvordan jobber kvinnene politisk

Det kan være interessant å se på hvordan kvinnene i politikken jobber med formidling, dette for å se på hvilke kanaler de velger og hvordan de vurderer de ulike arbeidsmåtene opp mot hverandre. Politikerkvinnene ble bedt om å oppgi hvilke arbeidsmåter de benyttet seg av i sitt politiske virke. Tre av fire respondenter oppgir at det å snakke med folk ansikt til ansikt i hverdagen er viktig (se Tabell 4.5). Det illustrerer at personkontakt anses å være av stor betydning. Videre er politisk arbeid internt i partiet angitt hos 63 prosent av kvinnene. Møtevirksomhet med enkeltpersoner og grupper av personer er en annen viktig arbeidsmåte for i underkant av halvparten, mens deltakelse på folkemøter er viktig for 37 prosent. 22 prosent anser møter med foreninger og organisasjoner som viktig, mens bare 4 prosent bruker Internett eller blogging.

Det er vanskelig å si om måtene politikerkvinnene i Alta arbeider på er forskjellig fra hvordan menn jobber i Alta, da vi ikke har tall på dette. Det finnes imidlertid nasjonale tall som sammenlikner kvinner og menn i forhold til de former for lokalpolitiske aktiviteter representantene tar del i (Berglund, 2005). Her er det generelt sett funnet små kjønnsforskjeller, med unntak av aktivitet innad i eget parti samt bruk av Internett hvor det vises at menn i noe større grad enn kvinner benytter disse aktivitetsformene. Også når

det gjelder innsats i valgkampanjen, er menn noe mer aktive enn kvinner (Berglund, 2005). Det kan da kanskje virke som om kvinner generelt sett er litt mindre offensive i politikken enn menn og funnene fra vår undersøkelse må sees i lys av dette.

Tabell 4.5 Hvilke arbeidsmåter er viktigst i ditt politiske virke.
Mulig å sette opp til tre kryss Prosent.

	Totalt n=54
Snakke med folk ansikt til ansikt i hverdagen	74
Arbeider politisk internt i partiet	63
Har møter med enkeltpersoner og grupper av personer	46
Deltar på folkemøter	37
Formidler politisk budskap gjennom leserinnlegg i aviser	26
Får redaksjonelle oppslag i radio/tv/aviser	20
Har møter med foreninger/organisasjoner	22
Blogge/Internett	4

Når det gjelder bruk av media som arbeidsmåte oppgir en av fire at det å formidle et politisk budskap gjennom leserinnlegg i avisa er viktig, og en av fem oppgir det å få redaksjonelt oppslag i radio, TV eller aviser er viktig. Dette fører oss over på temaet kvinnes forhold til media.

4.3.2 Forhold til media

De lave tallene på de to spørsmålene over, henger nok sammen med det faktum at en ganske stor del av de kvinnelige politikerne har liten erfaring med media. Hele 46 prosent angir dette, og det er derfor ikke overraskende at bare 27 prosent sier de bruker media aktivt for å fremme viktige politiske saker (se Tabell 4.6). Flere av kvinnene har hatt negative opplevelser i sin kontakt med media; en av tre har blitt feilsitert i avisa, og syv prosent har opplevd å bli kryssklippet på en negativ måte. En av fire har opplevd at media foretrekker å snakke med mannlige politikere, og føler seg forbigått. Men det er like mange kvinner som synes det er uproblematisk å forholde seg til journalister (30 prosent), og 28 prosent sier de har et godt forhold til media. 16 prosent har faste journalister de tar kontakt med.

Dagens politikerkvinner oppgir å være noe mer erfarne med media og mer aktive brukere enn de som har hatt verv i tidligere valgperioder. Flertallet av de som oppgir å ha hatt negative opplevelser med media, er også aktive politikere i dag.

Når vi ser forholdet til media i lys av andre kjennetegn ved kvinnene finner vi at kvinnene på høyresiden i politikken er de som i størst grad oppgir å ha et uproblematisk, men ikke nødvendigvis godt forhold til journalister. De kvinnelige opposisjonspolitikere (sentrum/høyre) oppgir i større grad enn posisjonspolitikere at de bruker lokalmedia aktivt for å fremme politiske saker. Det er imidlertid ingen kvinner fra høyresiden som oppgir at de har faste journalister de kontakter. Dette er betydelig mer vanlig blant kvinnene på venstersiden, som også i større grad enn opposisjonspolitikere har opplevd at journalister foretrekker å snakke med mannlige politikere.

Tabell 4.6 Hva kjennetegner ditt forhold til media? Mulig å sette flere kryss. Prosent.

	Totalt n=56
Jeg har liten erfaring med media	46
Jeg har opplevd å bli feilsitert i avisa	32
Jeg føler at journalister er uproblematisk å forholde seg til	30
Jeg har et godt forhold til media	28
Jeg bruker/brukte lokalmedia aktivt for å fremme viktige saker	27
Jeg har opplevd at journalister foretrekker å snakke med mannlige politikere	23
Jeg har/hadde faste journalister jeg tar/tok kontakt med	16
Journalister formidler innholdet i lokalpolitikken i Alta på en grei måte	16
Jeg har opplevd å bli kryssklippet på en negativ måte i radio/tv	7

Forholdet til media synes å henge nøye sammen med politisk erfaring. Kvinnene som har hatt verv i mer enn en valgperiode oppgir i langt større grad å ha et uproblematisk og godt forhold til media. De syns også i mye større grad enn kvinnene med bare en valgperiode bak seg, at journalistene formidler innholdet i lokalpolitikken i Alta på en grei måte. Det er imidlertid like vanlig blant erfarne som blant mindre erfarne politikerkvinner å ha blitt feilsitert i media. De erfarne politikerne har imidlertid i større grad enn de mindre erfarne, opplevd å bli kryssklippet på en negativ måte og erfart at journalister foretrekker å snakke med mannlige politikere.

4.4 Motivasjon og rekruttering

4.4.1 Motivasjon til å ta på seg politiske verv

For å kunne si noe mer spesifikt om hvordan en kan motivere og rekruttere Alta-kvinner inn i politikken spurte vi kvinnene i politikerundersøkelsen om deres motivasjon for å ta på seg politiske verv. Her fant vi at tre fjerdedeler av disse kvinnene sier at deres ”interesse for politikk” var en av de viktigste grunnene til at de tok på seg et politisk verv (se Tabell 4.7).

Over 60 prosent av politikerkvinnene sier også at de synes det er viktige at de ”som kvinne deltar i kommunepolitikken.” Det virker som kvinnene ser på kjønnsrepresentasjon som viktig. Bevisstheten rundt kjønnsroller blant politikerne er ikke overraskende. Annen forskning har vist at kvinner i større grad enn menn er opptatt av at politiske representanter bør reflektere den befolkningen som har valgt dem (Berglund, 2005).

Nesten 60 prosent sier at muligheten ”til å påvirke Alta-samfunnet” var en viktig årsak til at de tok på seg politiske verv, og hele 56 prosent av politikerkvinnene sier at de ”ble oppfordret til å stille.” Funnene understreker at for kvinner er det generelt sett svært viktig å bli spurt om å ta på seg et politisk verv i partiet.

Helt på bunnen av årsakstabellen finner vi ønsket om ”å gjøre politisk karriere.” Bare 7 prosent av politikerkvinnene sier at dette var en viktig årsak for at de tok på seg et politisk verv. Dette er ikke overraskende når vi vet fra annen forskning at menn og kvinner motiveres på ulike måter i forhold til dette med å ta på seg politiske verv og at for kvinner er dette med å gjøre en politisk karriere i langt mindre grad en motivasjonsfaktor for å ta

på seg verv (Berglund, 2005). Også ønskene om ”å utøve politisk makt” samt ”å ha innflytelse i enkeltsaker” fikk relativt lav oppslutning, med henholdsvis 21 og 16 prosent.

Tabell 4.7 Hvorfor valgte du å påta deg politiske verv? Mulig å sette flere kryss.
Tall i prosent.

Årsak	
Jeg er interessert i politikk	75
Jeg synes det er viktig at jeg som kvinne deltar i kommunepolitikken	61
Det gir meg mulighet til å påvirke Alta-samfunnet	56
Jeg ble oppfordret til å stille	56
Det gir meg utløp for mitt samfunnsengasjement	40
Jeg kommer fra en familie hvor det ikke er uvanlig å ta på seg politiske verv	28
Jeg var motivert for å påta meg politiske verv	32
Jeg var listefyll og ble kumulert inn	23
Jeg ønsket å bli kjent med lokalsamfunnet	23
Jeg ønsket å utøve politisk makt	21
Jeg får adgang til en sosial arena med et interessefellesskap	19
Jeg ønsket å ha innflytelse i enkeltsaker	16
Jeg ønsker å gjøre politisk karriere	7

Kvinnenes manglende entusiasme for motivasjonsårsaker relatert til karriere-, makt- og innflytelsesønsker er interessante. Det å jobbe politisk dreier seg jo nettopp om å ha innflytelse og makt, men kvinnene sier at dette *ikke* er viktig for deres engasjement. Funnene må nok i stor grad tolkes i lys av kulturelle kjønnskoder,¹⁴ hvor det å være feminin undergraves av en eksplisitt søken etter makt og hvor politisk arbeid konstrueres som en del av en maskulin sfære (Båtstrand, 2008; Elder, 2004). Dette betyr kort sagt at kulturelle koder ikke oppmuntrer kvinner til å ønske makt, eller i alle fall til ikke *eksplisitt* å uttrykke slike ønsker.

4.4.2 Hvordan rekruttere kvinner inn i kommunepolitikken?

Politikerkvinnene ble i et åpent spørsmål spurt om hva som skulle til for å rekruttere flere kvinner til kommunepolitikken i Alta. Nesten alle som deltok i politikerundersøkelsen tok seg tid til å svare på dette spørsmålet.

Kvinnene kom med en god del forslag som kan være verdifulle når en tenker på rekruttering til og det å beholde kvinner i lokalpolitikken. Vi tar for oss de mest fremtredende temaene reflektert i svarene.

Rekruttering og holdningsbyggende arbeid

Flere av kvinnene understreker at det er behov for holdningsbyggende arbeid og enkelte er tydelige på at grunnlaget for kvinnelige politikere legges veldig tidlig. En kvinne som ikke har oppgitt alder sier at ”samfunnsengasjementet må vekkes allerede i grunnskolen. Jenter må bli mere synlig tidlig.” En kvinne på 23 år sier at det er viktig med ”Informasjon og reklame. Kvinner i politikken må bidra, dra rundt på skoler osv og fortelle om fordeler med å være med i politikken.”

¹⁴ Basert på en forståelse av kjønn som noe performativt som reguleres av sosiale koder (Båtstrand, 2008).

Kvinnene sier at å skape et mer positivt bilde av kvinner i politikken er viktig. En kvinne på 60 år sier for eksempel at det som trengs er ”positiv holdningsskapende arbeid,” og at ”kvinner må se at det nytter å engasjere seg.” En kvinne på 42 år sier at det er sentralt at ”man klarer å formidle hvordan det *egentlig* er” og en annen kvinne på 38 år sier kommunepolitikken må *snus* ”fra å være en negativ ting til å bli en positiv greie i Alta.” En kvinne på 55 år sier ”Kvinner mer frem i lyset i media på en *positiv* måte, ikke bare slakt” (våre uthevninger).

Mellom linjene i disse svarene kan vi lese at disse politikerkvinnene tror folk flest har et uriktig og negativt bilde av hva det vil si å jobbe i politikken. De mener at et mangelfullt eller feilaktig bilde av politisk arbeid gjør at kvinner kvier seg for å ta på seg politiske verv. Funnene fra kvinneundersøkelsen har imidlertid vist at i Alta så synes kvinner at politisk arbeid er både viktig og relevant. Her virker det da som det er en mismatch mellom slik politikerkvinnene *tror* deres arbeid blir oppfattet, og slik befolkningen i Alta (i alle fall den kvinnelige delen) faktisk oppfatter det politiske arbeidet som gjøres.

Kommunens tilrettelegging for politisk engasjement

I tillegg til et ønske om holdningsskapende arbeid, har mange politikerkvinner også forslag som går på hva som må gjøres for å *beholde* kvinnene i politikken. En del av dette er også av generell karakter, dvs at det er noe som går på tvers av partigrenser.

Noen kvinner trekker fram nødvendigheten av å kunne kombinere det å ha et verv med familieliv, for eksempel gjennom effektivisering av møter og barnevaktordninger. En kvinne på 34 år sier at ”det må på plass tiltak og virkemidler som gjør det enklere å kombinere, jobb, familie og politikk. Bedre barnevaktordninger: godtgjørelse til barnevakt ved partimøter, årsmøter, politisk representasjon på ettermiddags, kveldstid og i helger. Effektivisering.”

Denne kvinnen trekker fram ordninger som går på tilrettelegging, slik Alta kommune allerede har tatt initiativet til, men ønsker likevel mer effektivisering. Hun støttes av en kvinne på 55 år som sier at det er viktig med ”mer effektive møter.” En annen kvinne på 44 år sier at ”ryddige og oversiktlige aktiviteter som gir mulighet til planlegging.” Disse kvinnene kommuniserer et behov for å gi kvinner muligheten til å kombinere politikken med et ellers hektisk liv.

Samtidig, hvis vi igjen går tilbake til innspillet til den 34 år gamle politikerken ovenfor, så ser vi også at dette med politisk arbeid ikke bare er noe som gjøres i møter (som kan legges til dagtid). Politisk representasjon skjer også på kveldstid og i helger, og her må også kvinnene kunne prioritere å være med.

I tillegg til slike tilrettelegginger trekker flere av respondentene fram betydningen av nettverksarbeid, skoling og kursing. En kvinne på 57 år sier for eksempel at for å få flere kvinner til å ta på seg politiske verv så må en ha ”sterkere nettverk rundt arbeidet - gjerne andre kvinner.” Hun ønsker ”mer åpent demokrati - mindre makt til etablerte mannsnettverk,” som hun sier ”har utrolig stor makt i Alta.”¹⁵

En kvinne som ikke har oppgitt alder etterlyser også mer nettverksarbeid. Hun sier det er et behov for ”gode kvinnelige nettverk i partiet og på tvers av partiene - helst

¹⁵ Selv om denne undersøkelsen ikke har fokusert på fordeling av innflytelse mellom kvinnelige og mannlige politikere, så illustrerer denne påstanden at det blant kvinnelige politikere kan oppleves som om mennene har mer makt. Slike oppfatninger kan kanskje påvirke kvinner til ikke å søke politiske posisjoner eller politisk makt.

organiserte.” Denne kvinnen sier også at en trenger ”flere kvinnelige ledere. Ha mentorer,” samt at det er behov for ”skolering i ulike tema bare for kvinnelige politikere.”

Kvinnene i undersøkelsen ser også behovet for at kvinnelige politikere må bli flinkere til å forholde seg til media. En 28 år gammel kvinne sier dette med ”opplæring innen media” vil være viktig, og hun støttes av en kvinne på 37 år som kort og godt etterlyser ”mediekurs.”

Kvinnene etterspør, som vi ser, ulike tverrpolitiske arenaer hvor de kan jobbe med nettverk, få råd, jobbe med selvutvikling og selvtilitt. Behovet for slike arenaer har også annen forskning pekt på. I en undersøkelse som nylig ble gjennomført på New Zealand har Curtin (2008), sågar trukket fram hvordan slike kvinnegrupper kan oppfylle *flere* funksjoner. Ikke bare fungerer disse arenaene som et støttende nettverk for kvinnelige politikere, men de har også en funksjon i forhold til å tiltrekke seg kvinnelige velgere og kvinnelige partimedlemmer, og spiller en rolle for å oppmuntre kvinner til å stille til valg for å få lederposisjoner i partiet (Curtin, 2008, s. 494). Organiserte læringsarenaer er dermed noe som kan spille en rolle både i rekruttering og i å forebygge frafall av kvinner i politikken.

Arbeid innad i det enkelte parti

I kapittel 3 trakk vi fram partienes rolle når det gjelder å få med flere kvinner i lokalpolitikken. Tidligere i dette kapittelet sa vi at kvinnene i politikerundersøkelsen rapporterer en lav grad av opplæring innad i eget parti. Også når politikerkvinnene blir spurt om hva som skal til for å få inn flere kvinner i kommunepolitikken, gir de uttrykk for at partiene her vil spille en viktig rolle.

En 37 år gammel kvinne sier for eksempel at det er et behov for økt ”partiskolering,” og en kvinne på 57 år sier en ”gradvis opptrapping av ansvar og oppgaver” i partiene vil være viktig. Videre sier en 42 år gammel kvinne at det må skapes ”et godt kollegie” og en kvinne på 50 år sier kvinner ”må bli tatt mer på alvor, også må få større tillit fra politisk hold og partier.” Disse svarene understreker betydningen kvinnene legger i det å føle seg tryggt i eget parti og det at en får muligheten til å utvikle seg og lære i *partiet*.

Som tidligere nevnt i denne rapporten er dette med å *spørre* kvinner om de vil ta på seg verv viktig. Svarene vi fikk fra politikerkvinnene støtter opp om dette. En 40 år gammel kvinne sier for eksempel at ”direkte forespørsel om deltagelse” er en måte flere kvinner kan bli rekruttert gjennom.

Mange understreker at kvinner må komme i makt- og innflytelsesposisjoner for at politisk arbeid skal være appellerende. En kvinne på 53 år forklarer at kvinner må komme til ”på alle politiske nivåer.” Hun sier spesielt at ”de som ønsker lederverv (er lederspirer)” må slippes fram. I tillegg er det også viktig med ”rekruttering og oppbacking i partiet - la kvinner få stå fram med gode saker for samfunnet (i kommunestyret og i media; der de synes),” sier denne kvinnen. En 38 år gammel kvinne sier en må ”inkludere kvinner i viktige spørsmål og ’skyve’ de fram.”

Svarene viser at det er viktig å støtte opp under og bruke de kvinnene som har et ønske om å engasjere seg. Her har også menn et spesielt ansvar for mer kjønnsbalanse. En kvinne på 50 år sier for eksempel at vi må ”få bort ’gubbeveldet’”. Slik det ser ut i dag så er det enkelte mennesker som ikke skjønner at vi skal ’spille’ på lag.” Hun gir uttrykk for at menn ikke ser på kvinnene som en ressurs som de bør jobbe *sammen med* for å oppnå det som er viktig for partiet.

Alt i alt virker det tydelig at kvinnene synes partiene har en viktig og ugjort jobb å gjøre for å få opp andelen kvinner i lokalpolitikken i Alta.

Den enkelte kvinnes ansvar

Kvinnene trekker, som vi har vist, fram en rekke ting som bør gjøres for å få rekruttert flere kvinner inn i kommunepolitikken, både på partinivå, på tvers av partiene og gjennom generelt holdningsendrende/-skapende arbeid. Det er imidlertid viktig å huske på at selv om kvinnene sier at disse tingene bør *gjøres*, så betyr det ikke nødvendigvis at de ikke *selv* har en rolle å spille i dette arbeidet.

Ovenfor trakk vi fram hvordan en 23 år gammel politiker-kvinne sa at det nettopp er kvinnene i politikken som ”må bidra” og en annen kvinne, som ikke har oppgitt alder, sier at i politikken må ”kvinner (...) *selv* sette seg i respekt, og vise vilje til å være med” (vår understreking).

I undersøkelsen ble ikke kvinnene eksplisitt oppfordret til å snakke om sin rolle i å få flere kvinner inn i politikken, men det er likevel viktig å ikke tro at arbeidet med å få opp kvinneandelen i lokalpolitikken i Alta er noe som (bare) må gjøres av noen andre enn kvinnene selv. Kvinner spiller i aller høyeste grad en viktig rolle gjennom selv å ta på seg verv, eller gi støtte og tilbakemelding til (andre) kvinner i politikken.

4.4.3 Frafallsårsaker

Til slutt er det også nyttig å se på årsaker til frafall blant kvinner i politikken i Alta. I undersøkelsen ble politikerkvinnene spurt om hva de ville svart dersom de ble spurt om å stille til kommunevalg i 2011. Her sier bare 47 prosent av kvinnene med verv i inneværende periode at de ville sagt ja, mens 27 prosent av kvinner uten verv i inneværende periode ville svart ja (se Tabell 0.25 i Vedlegg 1). Mindre enn halvparten av de med verv i dag sier med andre ord at de har lyst til å fortsette. Dette resultatet er foruroligende med tanke på behovet Alta kommune har for å bygge opp en erfaren stamme av kvinnelige lokalpolitikere.

Vi spurte også kvinnene som *ikke* har kommunale politiske verv i inneværende valgperiode, om å svare på hvorfor de ikke har verv. Flere forslag til grunner for at en ikke hadde fortsatt med å ha politiske verv var listet opp i spørreskjemaet. Svarene kan også fortelle oss litt om hva som kanskje ligger bak når så mange kvinner som i dag har verv, sier at de ikke ønsker å stille til kommunevalg i 2011.

Som det fremgår i Tabell 0.26 (i Vedlegg 1) sier over halvparten at de ”valgte å prioritere andre ting (som familie og venner, frivillig arbeid eller jobb).” Drøyt én av fire hadde gitt seg fordi det var vanskelig å kombinere politiske verv med livssituasjonen ellers, mens én av fem ikke var blitt spurt om å påta seg verv. Andre årsaker som blir trukket fram er flytting og helseproblemer. Ingen har opplevd å ha blitt direkte vraket.

Som vi trakk fram i kapittel 3, vet vi at kvinners individuelle prioriteringer spiller inn på kvinnes vilje til å engasjere seg i politikken. Dette er noe det er vanskelig for noen utenforstående å gjøre noe med, men det at minst én av fem sier at en viktig årsak til at de i dag ikke har politiske verv er at de ikke ble *spurt* om å påta seg flere verv er imidlertid viktig å ta inn over seg. Selv med litt politisk fartstid etter å ha hatt ett verv, synes det som om kvinnene i liten grad lanserer seg selv som kandidater for politiske verv. Når vi i tillegg vet at bare én av tre av de som deltok i politikerundersøkelsen så sier de har et politisk verv, så kan det synes som om det faktisk finnes potensielle kvinnelige politikerressurser de ulike partiene ikke i tilstrekkelig grad har dratt nytte av.

Samtidig som det er viktig å ta inn over seg at mange kvinner forsvinner ut fordi de ikke blir spurt om å ta på seg verv, så kan det også være nyttig å tenke litt rundt mulige årsaker til at kvinnene ikke ble spurt igjen. Det kan faktisk hende at de ikke ble spurt igjen fordi de ikke hadde gjort en god nok jobb, eller at de ikke hadde maktet å markere seg og gjøre seg bemerket. Dette er vel ikke så vanskelig å forestille seg i og med at vi tidligere viste at ferske og uerfarne politikere i *liten* grad finner støtte for sitt politiske virke i eget parti. Med mangel på godt nettverk og erfaring blir det vanskeligere å gjøre en god jobb. Uten et bedre partiapparat i forhold til opp trening av nye politikere, virker det ikke utenkelig at det å komme for tidlig inn i kommunale verv kan virke demotiverende for å søke en politisk karriere.

4.5 Oppsummering: Politikerkvinnenes erfaringer

For de fleste politikerkvinnene var det interessen for politikk som var motivasjonen for å ta på seg politiske verv, og mange synes det er viktig at kvinner deltar i politikken. Dette er viktige betingelser for at folkevalgte politikere skal ta gjenvalg. Vår undersøkelse viser at mange av kvinnene har gode erfaringer med lokalpolitikken i Alta ved at de har fått god kunnskap om det kommunale systemet og lært seg et politisk håndverk. Vel halvparten oppgir at de har fått de politiske utfordringene de ønsket seg og engasjementet har/gir innflytelse. Samtidig viser vår undersøkelse at mindre enn halvparten av de med verv i dag sier at de har lyst til å fortsette. Dette resultatet er foruroligende med tanke på behovet for å bygge opp en erfaren stamme av kvinnelige lokalpolitikere.

Når det gjelder kommunens tilrettelegging av politisk arbeid er kvinnene mest tilfreds med at møtene legges på dagtid og at faktiske kostnader ved barnepass blir dekket. Det som kvinnene først av alt savner er tilbud om medieskolering. Undersøkelsen viser at det er et forbedringspotensiale for de politisk aktive kvinnene når det gjelder å bruke mediekanalen, både for å påvirke medias bilde av lokalpolitikken generelt, for å fremme egne partipolitiske standpunkt og for å tydeliggjøre sin politiske profil overfor innbyggerne. Her har kommunen en mulighet til å gi politikerne, for så vidt både mannlige og kvinnelige politikere, kunnskap om hvordan media kan brukes som et verktøy for å informere og kommunisere med lokalsamfunnet.

Undersøkelsen viser at kvinnenenes arbeid i partiet er viktig for hvilke politiske verv de får. At ni av ti var partimedlem når de fikk politiske verv, og en tredjedel ikke fikk verv før de har vært partimedlem i 5 år eller mer gir indikasjon på at jobb i lokallaget er viktig for senere å få politiske verv. Dette kan bety at folkevalgte lokalpolitikere har gjennomgått en partipolitisk ”skolering.” Ferske og uerfarne politikere finner i liten grad støtte for sitt politiske virke i eget parti.

At en stor del av respondentene ikke er fornøyd med hvordan partiet tilrettelegger for at den enkelte skal lykkes i politikken, viser at partiene har en viktig jobb å gjøre for å gjøre den politiske hverdagen lettere for egne representanter og derfor øke sjansen for at kvinnene tar gjenvalg. Dette kan blant annet komme til uttrykk ved at selv om de fleste kvinnene er enige om at maktkamp er en naturlig del av politikken, er det mange som mener at kvinner oftest taper i kampen om politiske posisjoner.

5 Avslutning

Alta kommune har en målsetning om å øke kvinneandelen i kommunestyret til 50 prosent ved valget i 2011. Kommunen har i den forbindelse satt i gang tiltak for å imøtekomme folkevalgte med små barn. De har vært et større fokus på kortere og mer effektive møter, møter i kommunens regi har vært lagt til dagtid, og representanter har fått tilbud om godtgjørelse og kompensasjon for barnepass.

I denne rapporten har vi presentert undersøkelser som er gjort for å gi kommunen mer informasjon om hva som må gjøres for å få flere kvinner inn i lokalpolitikken i Alta. Den ene undersøkelsen har fokusert på Alta-kvinner generelle syn på, og interesse for, lokalpolitikk (kvinneundersøkelsen). Den andre undersøkelsen har fokusert på de erfaringene kvinner som har, eller har hatt, politiske verv har gjort seg i møtet med lokalpolitikken i Alta (politikerundersøkelsen).

I dette kapittelet ser vi undersøkelsene under ett og trekker ut noen hovedpoeng i lys av dette. Deretter fokuserer vi på noen anbefalinger rettet mot kvinnene selv, de ulike partiene og til slutt Alta kommune.

5.1 Altakvinner og lokalpolitikk – noen hovedpoeng

5.1.1 Behov for et mer nyansert bilde

Undersøkelsen indikerer at det blant politikerkvinnene i Alta finnes et for negativt bilde av hvordan ikke-politikere oppfatter politisk virksomhet og hva det innebærer å være folkevalgt. *Kvinneundersøkelsen* viser at kvinner i Alta er opptatt av politikk og de syns det er viktig hvilke politikere som velges inn. De vil gjerne se kvinner i politiske lederposisjoner. Dette står i kontrast til forestillingene om at mange har politikerforakt eller mangler respekt for det arbeidet politikerne i Alta gjør. Politikerkvinnene som i politikerundersøkelsen har uttrykt bekymring for at politisk arbeid blir sett på som negativt kan i stedet vite at dette ikke er den gjengse oppfatning.

Samtidig er det viktig å merke seg at mange Altakvinner gir uttrykk for at politisk arbeid virker svært ressurskrevende, kanskje spesielt når det gjelder bruk av tid. Kan hende har kvinnene i Alta slikt sett et *for* negativt bilde sammenliknet med politikerkvinnerenes erfaringer.

5.1.2 Mange potensielle politikerkvinner

Undersøkelsen viser også at for hver kvinne som er medlem i et politisk parti, så finnes det i vårt utvalg hele tre potensielle partimedlemmer, dvs. kvinner som sier at de kan *tenke seg* å bli medlem i et politisk parti. Disse kvinnene *ønsker* å gjøre en innsats for lokalsamfunnet.

Videre ser vi at motivasjonen for å ta på seg politiske verv synes å øke etter at kvinnene har blitt medlem i et parti. Det er derfor i hovedsak *i partiene* en kan forvente å finne nye kvinnelige politikere eller kvinner som er villige til å påta seg politiske verv.

5.1.3 Mange faller fra

Selv om vår undersøkelse tyder på at det er et potensiale for å rekruttere flere kvinnelige medlemmer til de politiske partiene, så er det snakk om et klart begrenset rekrutteringsgrunnlag. Frafallet blant kvinner i lokalpolitikken er høyt. Vår undersøkelse viser at mindre enn halvparten av kvinnene som i dag har politiske verv i Alta kommune, ønsker å fortsette. Dette er helt klart noe partiene bør ta på alvor. De bør prioritere spesielt å finne gode måter å ta vare på de kvinnelige partimedlemmene, skolere dem i politisk arbeid og støtte dem i deres politiske utvikling og virke.

Frafallsårsakene som oppgis av kvinner som ikke lenger er politisk aktive, er mange. Når så mange kvinnelige politikere ikke stiller til gjenvalg, blir det vanskelig å utvikle erfarne kvinnepolitikere. I en slik situasjon kan man risikere at de som velges inn, ikke blir gitt tid til å bygge opp en politisk kunnskaps- og erfaringsbase til å fylle de politiske vervene på en god måte.

Det kan være verd å merke seg at årsaken til at én av fem blant dem sa at grunnen til at de ikke lenger var aktiv var at de ikke ble spurt om å fortsette. Både vår og andre undersøkelser tyder på at kvinnene i stor grad må bli spurt om å ta på seg politiske verv. De lanserer i liten grad seg selv. Dette viser at til tross for at mange Alta-kvinner opp gjennom tiden har blitt spurt om å påta seg politiske verv som de har valgt å takke nei til, vil det fortsatt være viktig å spørre kvinner. Uten at de blir spurt og oppfordret, vil de i liten grad bli å finne i politiske verv.

5.1.4 ”Familievennlige” tiltak er ikke nok

Som i mange andre undersøkelser, trekker Alta-kvinner fram mangel på tid og hensynet til barn og familie som hindre for å engasjere seg i politikken. Et av Alta kommunes delmål for sitt lokale Utstillingsvindu-prosjekt (se kap 1.2), er å sørge for at ”små(barns)mødreperspektivet” vektlegges først i all politisk organisering. Motivasjonen som ligger bak, er et ønske om å bidra med tiltak som kan gjøre det lettere for kvinner å drive politisk virke selv om de har små barn. Fokuset på ”små(barns)mødre” er i utgangspunktet snevert og kan bidra til å ekskludere andre typer potensielle politikerkvinner. Perspektivet bidrar også til å sementere tradisjonelle oppfatninger av kvinnens rolle i forhold til barn og familie. Mye tyder også på at familievennlige tiltak ikke vil være tilstrekkelig for å få opp andelen kvinner i politikken i Alta. Undersøkelsen vår viser at mangel på tid har lite å gjøre med kvinnes faktiske familiesituasjon, og om en kvinne har barn eller ikke, har lite å si for om hun er politisk aktiv. Sett i lys av resultatene fra denne undersøkelsen kan vektlegging av ”små(barns)mødreperspektivet” synes som et virkemiddel som vil ha relativt liten effekt for å rekruttere flere kvinner inn i lokalpolitikken. Men det kan trolig ha en viss effekt i forhold til å øke stabiliteten ettersom flere av kommunens tiltak for å øke kvinneandelen, som mer effektive møter og møter på dagtid, vil kunne oppfattes som gunstig for småbarnsforeldre generelt - både kvinner og menn.

5.2 anbefalinger

Tidligere arbeid har pekt på at grunnen til den lave kvinnerepresentasjonen er sammensatt og at det er et spørsmål der både kommune, parti og kvinnene selv spiller inn (Ringkjøb & Aars, 2007). Våre undersøkelser tyder på det samme. Undersøkelsene våre viser at utfordringen i Alta er todelt når det gjelder å øke andelen kvinnelige politikere. For det første er det en utfordring å få flere kvinner til å gå inn i politikken. For det andre er det en utfordring å få dagens kvinnelige politikere til å ta gjenvalg. Virkemidler for å få opp kvinnerepresentasjonen må derfor rette seg inn mot flere nivå; kvinnene selv, partiene og kommunen har alle en viktig jobb å gjøre.

5.2.1 Kvinnene må selv ville...

Det er lett å sette kvinner i politikken i en offerrolle der årsakene til at de ikke lykkes med å nå fram henger sammen med dårlig tilrettelegging fra parti eller kommune. Vi vil framheve at **kvinnene selv har et ansvar** for å stå best mulig rustet til å skjøtte sitt politiske verv.

Det å engasjere seg politisk er å gå inn på en kompetansearena hvor politikeren selv må sørge for å holde seg faglig oppdatert, kunne de politiske spillereglene, og være i stand til å mestre sitt verv. Det handler også om å fremme seg selv og sine synspunkter, å bygge opp selvtillitt til å stå fram og ønske å influere på politikken. Selv om det er vanskelig for mange kvinner i politikken å si at de ønsker makt, er det nettopp det de må søke for å kunne påvirke den politiske dagsorden og få til politisk endring.

- Kvinner bør selv *søke støttespillere* som kan hjelpe dem til å nå de politiske målene. Støttespillerne må velges ut i fra hvor kvinnen selv føler de vil få mest igjen. Det kan være spesifikke kvinnenettverk, partinettverk eller nettverk utenfor politikken.
- Kvinnene bør selv sørge for å *skaffe seg den nødvendige kompetansen* for å skjøtte sitt verv. De bør ta imot den opplæring og kursing som partiet og kommunen kan tilby, og selv initiere tiltak.
- Det kan se ut som *erfaring i lokallag* kan være en fordel før kvinnene tar på seg politiske verv i kommunen. Gjennom erfaring i partiet lærer kvinnene seg det politiske håndverket, danner nettverk og har mulighet til å bygge opp en erfaring som gjør overgangen til lokalpolitikken enklere.

5.2.2 Partienes rolle

Å sikre en god **rekruttering** av kvinnelige kandidater til kommunevalget gjøres i partiene. Partiene er også sentrale når det gjelder å **motivere** kvinner til å ta på seg verv, og de har en viktig jobb å gjøre i forhold til å **beholde** kvinner i politikken.

Mange partier jobber allerede svært aktivt og målrettet med både rekruttering, motivasjon og for å minske frafall blant kvinnelige medlemmer, men undersøkelsen viser at dette arbeidet ikke er avsluttet. Vi ønsker derfor å understreke betydningen av å fortsette, og kanskje til en viss grad intensivere, dette arbeidet. Partienes rolle er kanskje mer betydningsfull enn mange tror når det gjelder kvinnenenes deltakelse i lokalpolitikken, og basert på undersøkelsene understreker vi noen spesielt viktige poeng:

- Partiene bør drive *målrettet rekruttering mot både unge og eldre kvinner*. Selv om vi har vist at interessen for å bli med i et parti avtar med alder så er det viktig at man ikke virker ekskluderende.
- Det er viktig for kvinner å bli *spurt* om å ta på seg verv, og dette bør partiene være bevisst på. Mange partier gjør en god jobb med dette i dag, men dette er et kontinuerlig arbeid som en må jobbe systematisk med. Dette gjelder både de kvinnene som enda ikke har hatt politiske verv, men faktisk også de som har litt mer erfaring.
- Det å rekruttere kvinner er ikke nok. Partiene må også ha fokus på, og *et system for, opplæring i politikkenes innhold*. For å kunne argumentere politisk og dermed mestre politiske utfordringer er det viktig å ha en faktaforankret sakskunnskap..
- Det er viktig at partiene og deres tillitsvalgte *formidler et reelt bilde* av hva politisk deltakelse innebærer. Politisk arbeid er en kompetansearena, og partiene må forberede kvinner som vurderer aktiv politisk deltakelse på dette.
- Partienes *tilrettelegging for egne politikere* kan forbedres. Partiene bør utvikle gode systemer for støtte og kontakt med de som har politiske verv i kommunen. Kontakten bør være formalisert, og det kan for eksempel være en god ide å tilby mentor til kvinner i spesielt krevende verv, samt tilby diskusjonspartnere for andre verv.
- Partiene bør jobbe internt med å *få en lavere frafallsrate*. Når kvinnene forsvinner ut mister en kvinnelige rollemodeller og potensielt viktige mentorer for nye politikerkvinner.

5.2.3 Kommunens ansvar

Den **praktiske tilretteleggingen** for å **beholde** kvinner i lokalpolitikken er noe kommunen hovedsakelig bør fokusere på.

Alta kommune har allerede satt i gang noen tiltak (fokus på kortere og mer effektive møter, møter på dagtid, godtgjørelse og kompensasjon for barnepass) og har også signalisert oppstart av flere tiltak (mentorordning, møtelederkurs, medietreningskurs). Alle disse tiltakene er fornuftige og det er viktig at de **pågående satsingene videreføres**, eventuelt intensiveres, samtidig som at det er viktig at **planlagte tiltak kommer i gang** så snart som mulig.

Basert på undersøkelsene understreker vi noen spesielt viktige poeng som er viktige for kommunens videre arbeid:

- Kommunen kan tilrettelegge rent teknisk slik at den politiske hverdagen blir enklere å få til å gå i hop. Det er behov for en generell effektivisering i forbindelse med det politiske arbeidet. I den forbindelse vil det være lurt med *opplæring i møteledelse og deltagelse*. Mer effektive og *forutsigbare møter* gjør det lettere for folk med mange andre forpliktelser å planlegge rundt disse aktivitetene.
- I tillegg er det behov for og tilbud om *opplæring innenfor områder som mediehåndtering, kommunal virksomhet og det politiske systemet*. Dette vil gjøre det tydelig at politikken er en kompetansekrevende arena, men vil også være med på å gjøre det lettere for nye politikere å komme inn i, og lære seg å mestre, dette systemet.
- Det vil være naturlig at kommunens tiltak, både i forhold til effektivisering og kursing, er noe som vil være tilgjengelig for både kvinner og menn, men det kan være en idé å ha *et fokus spesielt på kvinner i planlegging av kurs og seminar*. For eksempel bør en tenke igjennom at slike utviklingsarenaer kan gis en ramme som gjør

at kvinner får rom til å ta opp utfordringer de har når det gjelder deltakelse i politikken.

Litteratur

- Berglund, F. (2005). *Likestilte politikere? Om rekruttering og frafall i lokalpolitikken*. NIBR-rapport 2005:18.
- Båtstrand, S. (2008). *Politikk teller, kjønnsroller avgjør: Om kjønnsfordeling i 30 europeiske parlamenter*. Publisert masteroppgave. Institutt for sammenliknende politikk, Universitetet i Bergen.
- Curtin, J. (2008). Women, political leadership and substantive representation: The case of New Zealand. *Parliamentary Affairs*, 61(3), 490-504.
- Elder, L. (2004). Why women don't run: Explaining women's underrepresentation in America's political institutions. *Women & Politics*, 26(2), 27-55.
- Engelstad, F. (2005). *Hva er makt?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Finnmarksstatistikken (2006). *Utdanningsnivå i befolkningen*. Lastet ned 10.september, 2008 fra [hwww.fifo.no/finnstat/utdanning/utdanningsnivå/utdanningsnivå.htm](http://www.fifo.no/finnstat/utdanning/utdanningsnivå/utdanningsnivå.htm)
- Gundersen, T. (2001). Om tillit. *Sosiologi i dag*, 30(4), 67-95.
- Groves, R. M. (2006). Nonresponse rates and nonresponse bias in household surveys. *Public Opinion Quarterly*, 70(5): 646-675.
- Hansen, T. & Hovik, S. (1999). En skole i demokrati? Stortingsrepresentantenes kommunalpolitiske bakgrunn. *NIBR-notat 1999:116*. Oslo: NIBR
- Hansen, T. & Tjerbo, T. (2003). Politisk engasjement, borgerroller og sosial kapital. *Makt- og demokratiutredningen (1998-2003)*, Rapport 62, mai 2003. Oslo: Unipub
- Murray, R. (2008). The power of sex and incumbency: A longitudinal study of electoral performance in France. *Party Politics*, 14(5), 539-554.
- KRD (2001). *Velgere, valgordning, valgte*. NOU 2001: 03. Kommunal- og regionaldepartementet.
- KRD (2007). *Alta blir utstillingsvindu for kvinner i lokalpolitikken*. Pressemelding 14/2007.
- Ringkjøb, H.E. & Aars, J. (2007). *Får vi også være med? Om kvinner i norsk lokalpolitikk*. Notat presentert på oppstartskonferansen for prosjektet "Utstillingsvindu for kvinner i lokalpolitikken," Stjørdal 13. november 2007.

-
- Barstad, A. (2004). Sosial og politisk deltaking. *Samfunnsspeilet*, 2004(4). Lastet ned 30. august, 2008 fra <http://www.ssb.no/ssp/>
- SSB (2001). *Statistikkbanken*. Lastet ned 15. august fra <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/>
- SSB (2007). *Statistikkbanken*. Lastet ned 15. august fra <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/>
- SSB (2008). *Fylkestings- og kommunestyrevalg*. Lastet ned 2.september 2008 fra www.ssb.no/emner/00/01/20/
- St.meld.nr 17 (2004-2005). Makt og demokrati.
- Strand, M. (2000). *Lokaldemokrati i krise?* Notat nr. 5 – 2000. Elverum: Høgskolen i Hedmark.
- Strømsnes, K. (2005). *Folkets makt: Medborgerskap, demokrati, deltakelse. Makt- og demokratiutredningen 1998-2003*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Tremblay, M. (2007). Democracy, representation, and women: A comparative analysis. *Democratization*, 14 (4, August), 533-553.
- Aars, J. & Offerdal, A. (1998). Lokaldemokratiet: Status og utfordringer. Aktuelle forskningsbidrag. Oslo: Kommunenes Sentralforbund.

Vedlegg 1

Figurer og tabeller

Metode

Tabell 0.1 Fordeling i forhold til valgkrets i Alta kommune blant de som fikk tilsendt spørreskjemaet og de som svarte på det. Prosent.

	Fordeling på valgkrets blant de som fikk tilsendt spørreskjemaet	Fordeling på valgkrets blant de som svarte på spørreskjemaet
Bossekop	34,8	35,6
Elvebakken	25,6	22,8
Komsa	20,0	20,7
Øvre Alta	4,7	5,2
Tverrelvdalen	4,2	5,4
Rafsbotn	3,3	3,3
Talvik	2,0	1,6
Kåfjord	1,6	1,7
Langfjordbotn	1,0	1,0
Kviby	1,0	1,3
Eidebakken	0,9	0,6
Kvalfjord	0,3	0,0
Storekorsnes	0,2	0,4
Altneset	0,2	0,4
Nyvoll	0,1	0,1
Isnestofte	0,0	0,0
Lille Lerresfjord	0,0	0,0
Total prosent	100,0	100,0
Totalt antall (n)	1 650	707

Tabell 0.2 Fordeling på aldersgrupper blant de som fikk tilsendt spørreskjemaet og de som svarte på det. Prosent.

	De som fikk tilsendt spørreskjemaet	De som svarte på spørreskjemaet
18 – 29 år	20,6	15,4
30 – 39 år	20,4	20,6
40 – 49 år	19,6	22,4
50 – 59 år	15,2	19,5
60 – 69 år	11,6	14,0
70 år eller eldre	12,7	8,2
Total prosent	100,0	100,0
Totalt antall (n)	1 650	709

Kvinneundersøkelsen

Tabell 0.3 Hovedsysselsetting blant kvinnene som deltok i undersøkelsen.

	Prosent	Antall
Arbeid i offentlig sektor	41	279
Arbeid i privat sektor	25	171
Annet	34	228
Totalt	100	678

Tabell 0.4 Tilhørighet til Alta blant kvinnene som deltok i undersøkelsen.

	Prosent	Antall
Innflytter til Alta kommune	38	264
Ikke innflytter	62	438
Totalt	100	702

Tabell 0.5 Har du, eller har du hatt, styreverv i frivillige lag/foreninger?

	Prosent	Antall
Ja	54	370
Nei	46	312
Totalt	100	682

Tabell 0.6 Politisk orientering blant kvinnene som deltok i undersøkelsen.

	Prosent	Antall
Venstre	38	263
Sentrum	25	172
Høyre	20	138
Vet ikke	17	118
Totalt	100	691

Tabell 0.7 Lineære regresjonsanalyser som viser hvordan tilliten til politikere og politiske institusjoner varierer med ulike kjennetegn ved kvinnen. Den ustandardiserte regresjonskoeffisienten b , er gitt i tabellen.

	Tillit til Kommunestyret i Alta	Politikere i sin alminnelighet	Regjeringen	Stortinget
Alder	0.002	0.004	-0.001	0.008
Utdanningsnivå (høyere=1, lavere=0)	0.644**	0.644**	0.971***	0.932***
Politisk orientering (venstre=1, sentrum/høyre=0)	0.613**	0.602**	1.482***	1.009***
Valgdeltagelse (stemte=1, stemte ikke=0)	0.319	0.314	0.237	0.593*
Tilhørighet (innflytter=1, ikke innflytter=0)	-0.384*	-0.233	-0.074	-0.168
Partimedlem (ja=1, nei=0)	-0.044	0.672*	0.261	0.337
Potensielt partimedlem (ja=1, nei=0)	0.244	0.432*	0.339	0.402
Konstant	4.390***	3.927***	3.447***	3.459***
R^2	0.068	0.090	0.169	0.135
n	522	521	520	521

* p-verdi < 0.05, ** p-verdi < 0.01, *** p-verdi < 0.001

Tabell 0.8 Hvor enig eller uenig er du i påstandene under?
Skala: 1=helt uenig, 2=ganske uenig, 3=verken eller, 4=ganske enig, 5=helt enig.

Påstand	Gj.snitt	Andel helt eller ganske enig (prosent)	Andel helt eller ganske uenig (prosent)	n
Det har betydning at jeg stemmer ved valg	4,2	84	10	691
Jeg har stor respekt for folk som påtar seg verv i lokalpolitikken	4,0	75	8	693
Det er viktig at kommunestyret i Alta består av omtrent like mange menn og kvinner	4,0	73	9	698
Det er viktig at kvinner har lederverv i politikken	4,2	79	6	695

Tabell 0.9 Logistisk regresjonsanalyse som viser hvordan sannsynligheten for å være helt eller ganske enig i påstanden, varierer med ulike kjennetegn ved kvinnen.

Avhengige variabel = 1 hvis kvinnen er ganske enig eller helt enig, og 0 hvis kvinnen svarte verken eller, ganske uenig eller helt uenig.

Bakgrunnsvariabler	Påstand			
	Det har betydning at jeg stemmer ved valg	Jeg har stor respekt for folk som påtar seg verv i lokalpolitikken	Det er viktig at kommunestyret i Alta består av omtrent like mange menn og kvinner	Det er viktig at kvinner har lederverv i politikken
Alder.....	0.99	1.02*	1.02*	0.99
Valgdeltagelse..... (stemte=1, stemte ikke = 0)	3.79***	1.71*	1.28	1.71*
Politisk orientering..... (venstre=1, sentrum/høyre=0)	1.16	1.60*	2.18***	2.51***
Utdanningsnivå..... (høyere=1, lavere=0)	1.91*	0.88	1.32	1.18
R ² (Nagelkerke)	0.102	0.052	0.063	0.064
n	528	532	533	532

* p-verdi < 0.05, ** p-verdi < 0.01, *** p-verdi < 0.001

Tabell 0.10 Hvor enig eller uenig er du i påstandene under?

Skala: 1=helt uenig, 2=ganske uenig, 3=verken eller, 4=ganske enig, 5=helt enig.

Gjennomsnitt, andel hel eller ganske enig og andel helt eller ganske uenig.

Påstand	Gj.snitt	Andel helt eller ganske enig (prosent)	Andel helt eller ganske uenig (prosent)	n
Jeg bryr meg ikke om politikk	2,1	14	70	686
Det er vanskelig å finne ut hvilket parti jeg skal stemme på ved Kommunestyrevalg	3,0	47	43	687
Det spiller ingen rolle hvilke politikere som velges inn i kommunestyret i Alta	1,8	12	80	696
Det spiller ingen rolle hvilke(t) parti som styrer i Alta	1,9	12	78	696
Saker som diskuteres og vedtas i kommunestyret i Alta har liten betydning for mitt liv	1,9	9	76	695

Tabell 0.11 Logistisk regresjonsanalyse som viser sannsynligheten for å være helt eller ganske uenig i påstanden, varierer med ulike kjennetegn ved kvinnen.
 Avhengige variabel = 1 hvis kvinnen er ganske uenig eller helt uenig, og 0 hvis kvinnen svarte verken eller, ganske enig eller helt enig.

Bakgrunns- variabler	Påstand				
	Jeg bryr meg ikke om politikk	Det er vanskelig å finne ut hvilket parti jeg skal stemme på ved Kommune- styrevalg	Det spiller ingen rolle hvilke politikere som velges inn i kommune- styret i Alta	Det spiller ingen rolle hvilke(t) parti som styrer i Alta	Saker som diskuteres og vedtas i kommune- styret i Alta har liten betydning for mitt liv
Alder	0.99	1.10*	0.99	0.97***	1.00
Valgdeltagelse (stemte=1, stemte ikke = 0)	3.23***	2.84***	3.21***	3.71***	2.15**
Politisk orientering (venstre=1, sentrum/høyre=0)	1.96**	1.73**	1.54	1.89**	1.41
Utdanningsnivå (høyere=1, lavere=0)	2.51***	1.37	1.80*	1.53	1.28
R ² (Nagelkerke)	0.151	0.100	0.099	0.150	0.041
n	525	527	532	530	531

* p-verdi < 0.05, ** p-verdi < 0.01, *** p-verdi < 0.001

Tabell 0.12 Hvordan oppfatter du politisk arbeid? Samlet svar, og svar fordelt i f.hold til om kvinnen er partimedlem eller potensielt partimedlem. Tall i prosent. χ^2 -testen tester om det er signif. variasjon i svarene mellom de to gruppene.

	Alle n = 687	Parti- medlemmer n = 53	Potensielle medlemmer n = 143	X ² -test
Det gir mulighet til å påvirke viktige beslutninger	69	81	83	i.s.
Det er en svært viktig oppgave	68	91	78	*
Det er/virker tidkrevende	59	57	69	i.s.
Det burde involvere flere kvinner	44	62	52	i.s.
Det er/virker lærerikt	40	53	66	i.s.
Det er/virker utfordrende	35	42	55	i.s.
Det er/virker vanskelig å kombinere med min livssituasjon	32	36	40	i.s.
Det er/virker vanskelig å sette seg inn i	29	17	25	i.s.
Det er/virker spennende	22	42	49	i.s.
Det har lite med meg å gjøre	9	0	4	i.s.
Det har lite med virkeligheten å gjøre	8	2	6	i.s.
Det er/virker skummelt	6	6	11	i.s.
Det er/virker uinteressant	6	0	3	i.s.

* p-verdi < 0.05, i.s.: ikke signifikant

Tabell 0.13 Er du, eller kunne du tenke deg å bli, medlem av et politisk parti?

	Prosent	Antall svar
Ja, jeg er medlem av et politisk parti	8	53
Jeg kunne tenke meg å bli medlem av et politisk parti	21	143
Nei	71	493
Totalt	100	689

Tabell 0.14 Logistisk regresjonsanalyse som viser sannsynligheten for om en kvinne kunne tenke seg partimedlemskap, varierer med ulike kjennetegn ved kvinnen. n = 497.

	X ²	Odds ratio (95% KI)
Alder	20.3	0.96*** (0.94 – 0.97)
Frivillige verv (har/har hatt verv = 1, ingen verv = 0)	10.3	0.45*** (0.28 – 0.73)
Valgdeltagelse (stemte = 1, stemte ikke = 0)	2.6	1.63 (0.90 – 2.97)
Familiesituasjon (har barn u/ 6 år = 1, ingen barn u/ 6 år = 0)	1.7	1.40 (0.85 – 2.24)
Politisk orientering (venstreorientert = 1, sentrum/høyre = 0)	0.7	1.21 (0.77 – 1.89)
Sysselsetting (i arbeid = 1, ikke i arbeid = 0)	0.1	1.09 (0.65 – 1.88)
Tilhørighet (innflytter = 1, ikke innflytter = 0)	0.1	1.01 (0.66 – 1.74)
Utdanningsnivå (høyere = 1, lavere = 0)	0.0	1.04 (0.63 – 1.71)
Konstant		2.52
Modellegenskaper:		
Cox & Snell R ² = 0.085, Nagelkerke R ² = 0.125		

** p-verdi < 0.01, *** p-verdi < 0.001

Tabell 0.15 Hvorfor er du, eller kunne du tenke deg å bli, medlem i et politisk parti? Samlet svar, og svar fordelt i forhold til om kvinnen er partimedlem eller kunne tenke seg å bli partimedlem (potensielt medlem). Tall i prosent. χ^2 -testen tester om det er signifikant variasjon i svarene mellom gruppene.

Årsak	Totalt n = 194	Parti- medlemmer n = 51	Potensielle medlemmer n = 143	X ² -test p-verdi
Det gir meg mulighet til å påvirke Alta-samfunnet	79	69	83	*
Jeg er interessert i politikk	64	73	62	i.s.
Partiet fremmer saker jeg er opptatt av	57	61	56	i.s.
Jeg ønsker å ha innflytelse i enkeltsaker	44	37	46	i.s.
Det gir meg personlig utvikling	40	26	46	i.s.
Jeg synes det er viktig at jeg som kvinne deltar i lokalpolitikken	39	37	46	i.s.
Jeg kommer fra en familie med sterkt samfunnsengasjement	28	43	22	**
Jeg får adgang til en sosial arena med et interessefellesskap	21	20	22	i.s.
Jeg kommer fra en familie hvor medlemskap i politiske parti ikke er uvanlig	17	24	15	i.s.
Jeg er motivert for å påta meg politiske verv	15	29	10	**
Jeg er blitt oppfordret av andre til å melde meg inn	12	16	11	i.s.

* p-verdi < 0.05, ** p-verdi < 0.01, i.s.: ikke signifikant

Tabell 0.16 Hva skal til for at du tar på deg politiske verv?
 Blant kvinner som er/ønsker bli medlem i politisk parti.
 Mulig å bruke flere argument.

Argument	Prosent	Antall
Jeg må ha bedre tid	30	58
Jeg må inkluderes og motiveres	24	47
Politikken må endres	13	25
Det må legges mer til rette gjennom tiltak	13	25
Annet	21	41
Totalt	100	196

Tabell 0.17 Kvinner med barn i husholdningen fordelt i forhold til om de angir
 at de må ha bedre tid for å ta på seg politiske verv. Tall i prosent.

	Hushold med barn	Hushold uten barn	Totalt
Nevnt	35	23	30
Ikke nevnt	65	77	70
Total prosent	100	100	100
Totalt antall (n)	117	74	191

Politikerundersøkelsen

Tabell 0.18 Aldersfordeling blant politikerkvinnene.

	Prosent	Antall svar
Under 40 år	28	15
40 – 49 år	27	14
50 – 59 år	32	17
60 år og eldre	13	7
Totalt	100	53

Tabell 0.19 Utdanningsnivå blant politikerkvinnene.

	Prosent	Antall svar
Grunnskole	5	3
Videregående skole	20	11
Høgskole/universitet	75	42
Total	100	56

Tabell 0.20 Hovedsysselsetting blant politikerkvinnene.

	Prosent	Antall svar
Arbeid i offentlig sektor	59	33
Arbeid i privat sektor	21	12
Annet	20	11
Totalt	100	56

Tabell 0.21 Politisk orientering hos kvinnene som deltok i undersøkelsen.

	Prosent	Antall svar
Venstre	57	30
Sentrum	28	15
Høyre	13	7
Annet	2	1
Totalt	100	53

Tabell 0.22 Hvor mange år hadde du vært partimedlem før du fikk politiske verv i kommunepolitikken?

	Prosent	Antall svar
Var ikke medlem	7	4
1-2 år	21	12
3-4 år	26	15
5 år eller mer	33	19
Husker ikke	12	7
Totalt	100	57

Tabell 0.23 Hvilke politiske verv har du hatt i partiet/partilaget?
Mulig å sette flere kryss. Absolutte tall og tall i prosent.

Type verv	Antall	Prosent
Leder i det lokale partiet	5	9
Medlem av det lokale partiets styre	29	53
Leder i andre organer (for eksempel partilag, valg-/programkomité)	15	27
Styremedlem i andre organer	20	36
Leder i partiets lokale ungdomsorganisasjon	3	6
Styremedlem i ungdomsorganisasjonen	4	7
Ingen verv	16	29
Totalt	55	100

Tabell 0.24 Hvordan vil du karakterisere din erfaring med lokalpolitikken i Alta?

	Gj.snitt	Andel helt eller ganske enig (prosent)	Andel helt eller ganske uenig (prosent)	n
Politisk maktkamp er en naturlig del av lokalpolitikken	4.2	88	5	56
Jeg har fått god kunnskap om det kommunale systemet	3.9	79	13	56
Jeg lærer/lærte et politisk håndverk	3.8	67	9	54
Kvinner blir oftest tapere i kampen om politiske posisjoner	3.7	68	16	56
Jeg har blitt tatt godt vare på av mitt parti	3.6	62	20	55
Jeg får/fikk de politiske utfordringene som jeg ønsker	3.6	54	11	56
Jeg føler at mitt engasjement gir/ga innflytelse	3.4	58	18	55
Kvinnelige politikere bygger nettverk over partigrensene	3.1	44	31	55
Kvinner er flinkere enn menn til å bygge allianser	2.9	31	40	55
Jeg får/fikk ikke den nødvendige informasjonen for å ivareta mitt verv	2.9	34	43	56
Politikk er en krevende aktivitet som jeg ikke har tid til	2.9	43	47	53
Min politiske aktivitet har (hatt) betydning for samfunnsutviklingen	2.9	22	29	53
Jeg synes ikke at kommunepolitikk gir/ga politiske utfordringer	2.5	27	61	56

Tabell 0.25 Dersom du ble spurt i dag om å stille til kommunevalg i 2011, hva ville du svart? Tall i prosent.

	Alle	Kvinner <u>med</u> politiske verv i inneværende periode	Kvinner <u>uten</u> politiske verv i inneværende periode
Ja	39	47	27
Nei	34	27	46
Kanskje	21	17	27
Vet ikke	5	9	0
Total prosent	100	100	100
Antall svar	56	34	22

Tabell 0.26 Dersom du ikke har verv i kommunepolitikken i dag, hvorfor ikke?
Mulig å sette flere kryss. Absolutte tall og tall i prosent.

Årsaker	Antall	Prosent
Jeg valgte å prioritere annet	12	52
Det var vanskelig å kombinere med min livssituasjon	7	30
Jeg har ikke blitt spurt	4	17
Jeg hadde ikke innflytelse	1	4
Det ble for tidkrevende	1	4
Jeg ble vraket	0	0
Jeg gikk lei	0	0
Jeg ble utbrent	0	0
Annet	7	30
Totalt	23	100

Vedlegg 2

Spørreskjema

SPØRRESKJEMA TIL KVINNER I ALTA KOMMUNE

1. Stemte du ved siste Kommunestyrevalg (høsten 2007)?

☐ Ja ☐ Nei ☐ Husker ikke

2. Under finner du noen påstander om politikk, valg og politikere som vi ønsker at du skal ta stilling til. Vi vil at du skal vurderer hvor uenig eller enig du er i påstandene.

	Helt uenig	Ganske uenig	Verken eller	Ganske enig	Helt enig
Jeg bryr meg ikke om politikk.	☐	☐	☐	☐	☐
Det har betydning at jeg stemmer ved valg.	☐	☐	☐	☐	☐
Det er vanskelig å finne ut hvilket parti jeg skal stemme på ved Kommunestyrevalg.	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har stor respekt for folk som påtar seg verv i lokalpolitikken.	☐	☐	☐	☐	☐
Det spiller ingen rolle hvilke politikere som velges inn i kommunestyret i Alta.	☐	☐	☐	☐	☐
Det er viktig at kommunestyret i Alta består av omtrent like mange menn og kvinner.	☐	☐	☐	☐	☐
Det spiller ingen rolle hvilke(t) parti som styrer i Alta.	☐	☐	☐	☐	☐
Saker som diskuteres og vedtas i kommunestyret i Alta har liten betydning for mitt liv.	☐	☐	☐	☐	☐
Det er viktig at kvinner har lederverv i lokalpolitikken.	☐	☐	☐	☐	☐

3. I politikken blir det gjerne snakket om ”venstresiden” og ”høyresiden”.
Hvor vil du sånn generelt plassere deg selv på denne skalaen?

Ytterst til venstre									Ytterst til høyre
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 10

☐ Vet ikke

4. På en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyr ingen tillit og 10 betyr svært stor tillit, **hvor stor tillit har du til:**

	Ingen tillit										Svært stor tillit	
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Kommunestyret i Alta?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Politikere i sin alminnelighet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Regjeringen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Stortinget?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

5. Er du, eller kunne du tenke deg å bli, medlem av et politisk parti?

- ☐ Ja, jeg er medlem av et politisk parti
☐ Jeg kunne tenke meg å bli medlem av et politisk parti
☐ Nei → Gå til spørsmål 8

6. Hvorfor er du, eller kunne du tenke deg å bli, medlem i et politisk parti?
 (Sett kryss ved de alternativ som passer. Sett gjerne flere kryss.)

- ☐ Jeg er interessert i politikk
☐ Det gir meg mulighet til å påvirke Alta-samfunnet
☐ Partiet fremmer saker jeg er opptatt av
☐ Det gir meg personlig utvikling
☐ Jeg kommer fra en familie med et sterkt samfunnsengasjement
☐ Jeg ønsker å ha innflytelse i enkeltsaker
☐ Jeg får adgang til en sosial arena med et interessefellesskap
☐ Jeg kommer fra en familie hvor medlemskap i politiske parti ikke er uvanlig
☐ Jeg er motivert for å påta meg politiske verv
☐ Jeg er blitt oppfordret av andre til å melde meg inn
☐ Jeg synes det er viktig at jeg som kvinne deltar i lokalpolitikken
☐ Annet, spesifiser:

7. Hva skal til for at du tar på deg politiske verv?

.....

.....

.....

8. Hvordan oppfatter du politisk arbeid?
(Sett kryss ved de alternativ som passer med din oppfatning. Sett gjerne flere kryss.)

- ☐ Det er en svært viktig oppgave
- ☐ Det er/virker vanskelig å sette seg inn i
- ☐ Det er/virker spennende
- ☐ Det har lite med virkeligheten å gjøre
- ☐ Det er/virker uinteressant
- ☐ Det gir mulighet til å påvirke viktige beslutninger
- ☐ Det er/virker tidkrevende
- ☐ Det er/virker lærerikt
- ☐ Det har lite med meg å gjøre
- ☐ Det er/virker vanskelig å kombinere med min livssituasjon
- ☐ Det er/virker utfordrende
- ☐ Det burde involvere flere kvinner
- ☐ Det er/virker skummelt
- ☐ Annet, spesifiser:

NOEN BAKGRUNNSSPØRSMÅL OM DEG

9. Alder ____ år ☐ Ja ☐ Nei
10. Hva er ditt høyeste utdanningsnivå?
☐ Grunnskole
☐ Videregående skole
☐ Høgskole/universitet
11. Hvor mange voksne og barn inngår i din husholdning?

Antall voksne (inkl. deg): ____
Antall barn 0-5 år : ____
Antall barn 6-18 år: ____
12. Hva er din hovedsysselsetting?

☐ Arbeid i offentlig sektor
☐ Arbeid i privat sektor
☐ Annet
13. Betrakter du deg som innflytter til Alta kommune?
14. Er du, eller eventuelt dine barn, medlem av noen frivillige lag eller foreninger (ikke politiske, men idrettslag, korps, bygdelag etc)?

☐ Ja ☐ Nei
15. Har du, eller har du hatt, styreverv i frivillige lag eller foreninger?

☐ Ja ☐ Nei
16. Hvor mange timer bruker du i gjennomsnitt på frivillig, ubetalt arbeid (som verv, dugnad, treneraktivitet, foreldrekontakt etc.) i måneden?

ca _____ timer

TUSEN TAKK FOR HJELPEN!

SPØRRESKJEMA TIL POLITISK VALGTE KVINNER

OM DINE POLITISKE VERV I ALTA KOMMUNE

17. Hvilke(n) av disse valgperiodene har du, eller har du hatt, politiske verv i Alta kommune?

- ☐ 1999-2003
- ☐ 2003-2007
- ☐ 2007-2011

18. I hvilken valgperiode hadde du ditt første politiske verv i Alta kommune?

- ☐ Før 1999
- ☐ 1999-2003
- ☐ 2003-2007
- ☐ 2007-2011

19. Hvilke politiske verv har du, eller har du hatt, i kommunen?
(Sett gjerne flere kryss.)

- ☐ Kommunestyrerepresentant
- ☐ Vararepresentant til kommunestyret
- ☐ Formannskapsmedlem
- ☐ Vararepresentant til formannskapet
- ☐ Leder i hovedutvalg/underutvalg
- ☐ Medlem i hovedutvalg
- ☐ Varamedlem til hovedutvalg
- ☐ Medlem i andre råd/utvalg/styrer
- ☐ Varamedlem i andre råd/ utvalg/styrer

OM MOTIVASJON OG POLITISK REKRUTTERING

20. Hvorfor valgte du å påta deg politiske verv? (Sett gjerne flere kryss.)

- ☐ Jeg er interessert i politikk
- ☐ Det gir meg mulighet til å påvirke Alta-samfunnet
- ☐ Det gir meg utløp for mitt samfunnsengasjement
- ☐ Jeg kommer fra en familie hvor det ikke er uvanlig å ta på seg politiske verv
- ☐ Jeg ønsker å ha innflytelse i enkeltsaker
- ☐ Jeg var listefyll og ble kumulert inn
- ☐ Jeg ønsker å bli kjent med lokalsamfunnet
- ☐ Politikken gir meg adgang til en sosial arena med et interessefellesskap
- ☐ Jeg var motivert til å påta meg politiske verv
- ☐ Jeg synes det er viktig at jeg som kvinne deltar i kommunepolitikken
- ☐ Jeg ønsker å utøve politisk makt
- ☐ Jeg ønsker å gjøre politisk karriere
- ☐ Jeg ble oppfordret til å stille
- ☐ Annet:

21. Dersom du ikke har verv i kommunepolitikken i dag, hvorfor ikke?

(Sett gjerne flere kryss.)

- ☐ Jeg har ikke blitt spurt
- ☐ Jeg ble vraket
- ☐ Jeg valgte å prioritere annet (familie og venner, frivillig arbeid, min jobb)
- ☐ Jeg gikk lei
- ☐ Jeg ble utbrent
- ☐ Jeg hadde ikke innflytelse
- ☐ Det ble for tidkrevende
- ☐ Det var vanskelig å kombinere med min livssituasjon
- ☐ Annet:

22. Dersom du ble spurt i dag om å stille til kommunevalg i 2011, hva ville du svart?

- ☐ Ja ☐ Nei ☐ Kanskje ☐ Vet ikke

OM ERFARINGER I LOKALPOLITIKKEN

23. Under finner du noen påstander som kan bidra til å karakterisere *din erfaring* med lokalpolitikken i Alta. Vi vil at du skal vurderer hvor uenig eller enig du er i påstandene. Vi ber om at du svarer selv om du ikke aktiv i lokalpolitikken lenger.

	Helt uenig	Ganske uenig	Verken eller	Ganske enig	Helt enig
Jeg føler at mitt engasjement gir/ga innflytelse	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg synes ikke at kommunepolitikk gir/ga politiske utfordringer	☐	☐	☐	☐	☐
Kvinnelige politikere bygger nettverk over partigrensene	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg lærer/lærte et politisk håndverk	☐	☐	☐	☐	☐
Politisk maktkamp er en naturlig del av lokalpolitikken	☐	☐	☐	☐	☐
Min politiske aktivitet har (hatt) betydning for samfunnsutviklingen	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har blitt tatt godt vare på av mitt parti	☐	☐	☐	☐	☐
Kvinner er flinkere enn menn til å bygge allianser	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg får/fikk ikke den nødvendige informasjon for å ivareta mitt verv	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg får/fikk de politiske utfordringene som jeg ønsker	☐	☐	☐	☐	☐
Politikk er en krevende aktivitet som jeg ikke har tid til	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har fått god kunnskap om det kommunale systemet	☐	☐	☐	☐	☐
Kvinner blir oftest tapere i kampen om politiske posisjoner	☐	☐	☐	☐	☐
Annet, spesifiser:					

24. Hvor tilfreds er du med følgende forhold (relatert til ivaretagelsen av ditt/dine politiske verv)? Vi ber om at du svarer selv om du ikke er aktiv i lokalpolitikken lenger.

	Godt tilfreds	Tilfreds	Mindre tilfreds	Ikke tilfreds	Ingen mening
At møter legges til dagtid	☐	☐	☐	☐	☐
At faktiske kostnader til barnepass dekkes	☐	☐	☐	☐	☐
Tilbud om medieskolering	☐	☐	☐	☐	☐
At politikerne får opplæring i kommunens virksomhet	☐	☐	☐	☐	☐
At møter legges til kveldstid	☐	☐	☐	☐	☐
At politikerne får opplæring i det kommunale politiske systemet	☐	☐	☐	☐	☐
Tilrettelegging fra arbeidsgiver	☐	☐	☐	☐	☐
Støtten fra min familie	☐	☐	☐	☐	☐
Annet, spesifiser:					

25. Politikere har ulike måter å arbeide politisk på. Nedenfor er det satt opp noen alternativer. Vi ber om at du krysser av for de tre som er/var viktigst for deg.

- ☐ Formidle politisk budskap gjennom leserinnlegg i aviser
- ☐ Få redaksjonelle oppslag i radio/tv/aviser
- ☐ Blogge/internett
- ☐ Snakke med folk ansikt til ansikt i hverdagen
- ☐ Møte med foreninger, organisasjoner
- ☐ Møte med enkeltpersoner og grupper av personer
- ☐ Deltakelse på folkemøter
- ☐ Arbeide politisk internt i partiet
- ☐ Annet:

26. Hva kjennetegner ditt forhold til media? (Sett gjerne flere kryss.)

- ☐ Jeg har liten erfaring med media
- ☐ Jeg har/hadde faste journalister jeg tar/tok kontakt med
- ☐ Jeg føler at journalister er uproblematisk å forholde seg til
- ☐ Jeg har opplevd å bli feilsitert i avisa
- ☐ Jeg har opplevd å bli kryssklippet på en negativ måte i radio/tv
- ☐ Journalister formidler innholdet i lokalpolitikken i Alta på en grei måte
- ☐ Jeg har et godt forhold til media
- ☐ Jeg bruker/brakte lokalmedia aktivt for å fremme viktige saker
- ☐ Jeg har opplevd at journalister foretrekker å snakke med mannlige politikere
- ☐ Annet:

OM MEDLEMSKAPET I DITT PARTI

27. Hvor mange år hadde du vært partimedlem før du fikk politiske verv i kommunepolitikken?

- ☐ Var ikke medlem
- ☐ 1-2 år
- ☐ 3-4 år
- ☐ 5 år eller mer
- ☐ Husker ikke

28. Hvilke politiske verv har du hatt i partiet/partilaget?
(Du kan sette flere kryss.)

- ☐ Ingen
- ☐ Leder i kommunepartiet
- ☐ Medlem i kommunepartiets styre
- ☐ Leder i andre organer (f.eks partilag, valg-/programkomité)
- ☐ Styremedlem i andre organer
- ☐ Leder i ungdomsorganisasjonen
- ☐ Styremedlem i ungdomsorg.

29. Hvordan har partiet lagt til rette for din kommunalpolitiske rolle?
(Du kan sette flere kryss.)

- ☐ Partiet har tilrettelagt en mentorordning
- ☐ Sentrale personer i partiet er mitt primære politiske nettverk
- ☐ Mine fortroligste rådgivere kommer fra mitt parti
- ☐ Partiveteraner er viktige rådgivere for meg
- ☐ Partiet har etablert et godt system for kontakt mellom partiet og partiets representanter i kommunen
- ☐ Annet:

.....

.....

30. Hva tror du må til for å rekruttere flere kvinner til kommunepolitikken i Alta?

.....

.....

.....

NOEN BAKGRUNNsspørsmål om deg

31. Alder ____ år

32. Hva er ditt høyeste utdanningsnivå?

- ☐ Grunnskole
- ☐ Videregående skole
- ☐ Høgskole/universitet

33. Hvor mange voksne og barn inngår i din husholdning?

Antall voksne (inkl. deg): ____

Antall barn 0-5 år : ____

Antall barn 6-18 år: ____

34. Hva er din hovedsysselsetting?

- ☐ Arbeid i offentlig sektor
- ☐ Arbeid i privat sektor
- ☐ Annet

35. Hvor mange år har du vært medlem i ditt parti? ____ år

36. Hvor vil du plassere deg politisk?

- ☐ Venstresiden ☐ Sentrum
- ☐ Høyresiden ☐ Annet

TUSEN TAKK FOR HJELPEN

